

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato 17. maj 2021
Sagsid 20/23168

REFERAT af dialogmøde mellem Teknik & Byggeudvalget og Ribe Midt lokalråd onsdag den 28. april 2021 kl. 19.00-20.20.

Mødet starter i kantinen på Ribe Rådhus, Giørtz Plads, 6760 Ribe, og afsluttes med besigtigelse i Vedels anlæg.

Deltagere:

Teknik & Byggeudvalget

Søren Heide Lambertsen
Mussa Utto (Afbud)
Anders Rohr Jørgensen
Alex Fritz Sørensen
Henning Ravn

Ribe Midt Lokalråd

Dorthe Høyer
Niels Frederiksen
Willi Weber

Forvaltningen

Erik Jespersen, Direktør i Teknik & Miljø
Morten Andersson, Drift & Anlægschef
Thomas Rødgaard Poulsen, Leder af Udvikling & Analyse (Afbud)

Referat

1. **Velkommen** v/Søren Heide Lambertsen

2. Samarbejde med lokalråd

3. Drøftelse af lokalrådets indsendte punkter

1. I det afsnit der omhandler Sektorplan for park, skov og friluftsliv ønsker lokalrådet at få belyst hvilke konkrete planer udvalget har for lokalrådets område, samt hvordan lokalrådet bliver involveret og evt. kan understøtte disse planer.

Forvaltningens kommentar:

Sektorplan for Park, skov og friluftsliv er fortsat under udarbejdelse. Planen kommer til politisk behandling og i offentlig høring efter sommerferien. 2021.

Referat

Udvalget orienterede om, at der holdes fællesmøde med Plan & Miljøudvalget, Kultur & Fritidsudvalget og Teknik & Byggeudvalget inden sommerferien, så der er mulighed for fortsat at påvirke forløbet.

Forvaltningen orienterede om, at der på borgermøderne blev oplyst om muligheden for at melde konkrete ønsker ind til Vej & Park på vejogpark@esbjerg.dk

2. I forhold til den fysiske udvikling af vort område, hvor er det så vi ser problemstillingerne?
Byggegrunde, der er ikke noget tilbage at købe i området.
Der planlægges yderligere byggemodning i Klostermarken.
Lokalrådet kunne foreslå at der også ses på andre områder, for at give eventuelle købere mulighed for at vælge, her foreslår vi, Haderslev vej, Farupvej, Nørremarksskolens grund samt Lustrup.

Forvaltningens kommentar:

Areal ved Nørremarksskolen:

Vi er ved at undersøge planlægningsmulighederne i dette område. Det er udfordrende, da der både er risiko for støj fra nærtliggende varmegærk og risiko for oversvømmelser i området. Mulighederne for at lave boliger i området analyseres på den baggrund fortsat.

Byggegrunde i flere områder:

Vi arbejder i øjeblikket med at udarbejde lokalplan ved Klostermarken, og Jernstøberiet er ligeledes i proces. Derudover ser vi i forbindelse med revisionen af kommuneplanen på behovet for yderligere boligområder. Her indgår også, om der skal udpeges områder i Lustrup og eller Damhus. Vi er opmærksomme på, at der er flere steder, hvor der kun er få ledige byggegrunde.

Farupvej:

I forhold til Farupvej kan nævnes, at der for størstedelen af arealerne, der ligger langs Farupvej, er tale om lavtliggende områder, der udfordrer mulighederne for at udlægge nye boligområder.

Referat

Drøftelse af behovet for fortsat at sikre attraktive arealer til byggegrunde i og omkring Ribe.
Lokalrådet nævnte et område ved Damhus lige nord for Haderslevvej, et område som kunne være interessant.
Drøftelse af udstykningsplanerne omkring Ribe Jernstøberi.
Det vurderes pt. at være svært at finde ledige boliger i Ribe.

3. Ønsker til fysiske forbedringer i lokalområdet
Grødeskæring i Mølledammen

Forvaltningens kommentar:

Drøftet på Teknik & Byggeudvalgets møde den 5. marts 2021. Teknik & Byggeudvalget har tilkendegivet, at de ønsker en sag, hvor de kan beslutte at genoptage driften med oprensning af sediment i Mølledammen hvert 10. år, anmode Plan & Miljøudvalget om dispensation til 4 årlige grødeskæringer i Mølledammens fulde bredde samt arbejde for at få udtaget Mølledammen af Natura2000. Dette vil fremgå af referat fra Teknik & Byggeudvalgets møde den 19. marts 2021.

Referat

Søren Lambertsen orienterede om forskellige modeller for en opstart af grødeskæring.
Esbjerg Kommune vil successivt lave målinger af en evt. grødeskæringspåvirkning af dyrelivet.
En opstart af grødeskæring vil kunne påklages.

Lokalrådet spurgte ind til oprensning af sandfang i Seem.
Forvaltningen har stor fokus på, at oprensning foretages.

Lokalrådet foreslog opsætning af informationstavler ved Mølledammen med information om flora og fauna. Lokalrådet må meget gerne kontakte Henrik Kikkenborg (henki@esbjerg.dk) for at snakke om ønsker til infotavler.

4. Ønsker til fysiske forbedringer i lokalområdet:
Ribelund området udvikling

Forvaltningens kommentar:

Stierne i Ribelund har fået nye rutemarkeringer og flere infotavler, der fortæller om stedets historie og de dyr, der kan opleves undervejs.

Der er lagt nyt stigrus på flere af de vådeste strækninger.

Referat

Ønske om oversigtskort og henvisning til f.eks. fugletårnet. Lokalrådet ønsker en fortsat udvikling af området, og er i dialog med kommunens landdistriktskoordinator omkring muligheder for ansøgning af midler fra fonde.

5. Ønsker til fysiske forbedringer i lokalområdet:
Trampesti til Kammerslusen

Forvaltningens kommentar:

Stien afventer, at broen (rute 11) bliver renoveret eller udskiftet med klapbro.

Referat

Drøftelse af mulighed for etablering af trampesti uden at afvente anlæg af ny klapbro.

Forvaltningen undersøger, hvilket fagudvalg en evt. trampesti hører under.

6. Projekt Ribemarsken med genåbning af å-slyngen. Projektet blev udarbejdet tilbage i 2014 - 2017 og blev på daværende tidspunkt henlagt, da der ikke var fuld opbakning fra lodsejerne. Med de øgede miljø- og klimakrav vil vi gerne have udvalget til at se på projektet igen. Trampestien fra Ribe til Kammerslusen var den del af projektet der blev godkendt, men skulle afvente etableringen af ny bro over Ribe Vesterå. Projektbeskrivelsen er også fremsendt til Plan & Miljøudvalget.

Se Bilag Forundersøgelserapport Naturprojekt Ribemarsken og Bilag Yderligere undersøgelser vedrørende Naturprojekt Ribemarsken.

Forvaltningens kommentar:

Projektet er endnu ikke blevet drøftet på et møde i Plan & Miljøudvalget.

7. Projektliste 2021 – Trafikfremmende foranstaltninger
Lokalrådet ønsker at få en oversigt over hvor langt de enkelte foranstaltninger er, der er beskrevet på vedhæftede liste og er inden for lokalrådets område.

Se Bilag Projektliste 2021

Forvaltningens kommentar:

*Holmevej/Stampemøllevej/Damvej/Sønderportsgade:
Der etableres forstærket gennemkørselsforbud ved en fysisk indsnævring Stampemøllevej ved indkørslen til P-syd.*

Bjerrumvej: 2-1 er igangsat.

Egebækvej: Hævet flade er igangsat.

Byport på Obbekærvej medtages på projektlisten for 2022.

Ønskerne på Trafiksikkerhedsplanens projektliste prioriteres en gang om året af Teknik & Byggeudvalget. Senest d. 2. oktober og 6. november 2020:

<https://dagsordener.esbjergkommune.dk/vis?id=33e1a90b-1db2-4590-baf5-59f84ff965d7&fritekst=trafiksikkerhed>

Referat

Forvaltningen forventer, at 2-1 vejen på Bjerrumvej er klar i maj måned.

Lokalrådet udleverede en trafikundersøgelse lavet af en trafikgruppe i Lustrup.

Søren Lambertsen orienterede om sin drøftelse med borgere i Lustrup og deres ønsker om lavere hastighed.

Forvaltningen tager en drøftelse med borgerne og evt. politiet om, hvad der er mulighed for i forhold til hastighed.

8. Trafik- og parkeringsplanen for Ribe by.
Lokalrådet har tidligere kommunikeret med udvalgsformanden omkring den henvendelse vi har fået af Ribe Bykernes

Beboerforening omkring forslag til forbedringer af parkerings- og trafikforholdene i Ribe bykerne. Vi er kommet med forslag til hvordan vi kan komme i gang med at se på forholdene, ligesom konkrete tidligere fremsendte forslag er medsendt.

Vi har været enige i at 2021 kan bruges til trafiktællinger og afprøvning af forskellige tiltag, vi har også foreslået at der nedsættes en følgegruppe, som der er tradition for i Ribe, med deltagelse af interessenterne i byen og med Esbjerg kommune som tovholder.

Da vi intet har hørt, er vi selvfølgelig interesseret i at få oplyst hvor sagen er, og hvad den videre planlægning er.

Se Bilag Trafik- og parkeringsforhold og Bilag trafik og parkering, Midtbyen

Forvaltningens kommentar:

Trafiktællinger kan først gennemføres, når trafikken er normaliseret efter Corona, og når turisterne vender tilbage. Planlægningen af forsøgene er endnu ikke påbegyndt.

Referat:

Parkerings- og gennemkørselsanalyse i Ribe gennemføres igen, men først når trafiksituationen, grundet Corona, igen vurderes normaliseret. Forventeligt først i 2022.

Der måles samme steder og på samme tidspunkt som tidligere år.

Forslag fra lokalrådet om ændret vejforløb i krydset Dagmarsgade/Kurveholmen, så turister, der krydser Dagmarsgadebroen fra øst, naturligt ledes ad Kurveholmen. Forvaltningen sender et oplæg med prisoverslag, som lokalrådet kan tage med til mødet med Økonomiudvalget.

9. Vi har i lokalrådet modtaget en henvendelse fra borgerne Nørremarksvej/Obbekjærvej med de forslag som er forelagt jer i udvalget på et møde som nogen har haft med borgerne, vi vil gerne have sagen på dagsordenen.

Se Bilag Nørremarksvej Obbekjærvej

Forvaltningens kommentar:

Ønske om at etablere kantsten kan desværre ikke imødekommes, men der opsættes pullerter, så der ikke kan overhales indenom på cykelstien.

Vej & Park er i øjeblikket ved at foretage trafikmålinger i og omkring rundkørslen. Når resultatet heraf foreligger, vil vi i samarbejde med politiet vurdere behovet for eventuelle tiltag. Vi kan oplyse, at der påregnes opsat autoværn ud for den ejendom, som er blevet påkørt.

10. Vi ønsker også at få en status på Skindermarksvej, jf. vores henvendelse den 25. februar, og udvalgsformandens svar den 2. marts.

Forvaltningens kommentar:

Der er tidligere svaret:

Der er etableret i alt fire bump på Skindermarksvej i 2020. Bumpene er dimensioneret til en hastighed på 50 km/t og med en begrænset indsnævring af vejbanen, så der stadig kan passere to køretøjer forbi hinanden. Skindermarksvej har karakter som en lokalvej med blinde sideveje og uden overkørsler til private ejendomme. På en vej af denne type må der forventes en vis gennemkørende trafik.

Vores vurdering er ikke, at det skal være nødvendigt at holde tilbage for evt. modkørende biler på en vej som Skindermarksvej, ligesom det heller ikke vurderes som en vejtype, hvor der bør etableres 40 km/t-zone.

I øjeblikket må man forvente, at trafikken er påvirket af Corona-situationen, og når der anlægges nyt, må der desuden forventes en efterfølgende periode, hvor folk skal vænne sig til de nye forhold. Derfor udføres der ikke trafiktællinger på Skindermarksvej lige nu. Vi vil i løbet af sommeren eller sensommeren, når trafikken forhåbentligt har fundet et normalt leje igen, udføre en ny trafiktælling på Skindermarksvej.

Cykelsti på Skindermarksvej indgår i arbejdet med Esbjerg Kommunes nye cykelstiplan.

11. Med hensyn til inddragelsen af lokalrådene i hvor man ønsker etablering af cykelstier, har vi i lokalrådet fået henvendelse fra borgere til ønsker.

Se Bilag stiforløb Degnevej - Bjerrumvej og cykelsti langs Haulundvej

Forvaltningens kommentar:

Der har været afholdt borgermøder og nedsat interessegrupper ved den nye cykelplan, som endnu ikke er politisk godkendt.

Referat:

Forvaltningen noterer sig lokalrådets ønske om cykelstier. Forvaltningen undersøger mulighed for etablering af 2-1 vej på Haulundvej fra rundkørslen ved Haderslevvej til Roagervej. Etablering af 2-1 vej vil i givet fald kunne bringes med ind i kommende budgetproces.

12. Vi vil også gerne en snak med udvalget om projekt "Vild natur" og biodiversiteten i Esbjerg kommune, herunder lokalrådets inddragelse.

Forvaltningens kommentar:

På Plan & Miljøudvalgsmødet og Teknik & Byggeudvalgsmødet i april vil der være en sag, hvor det foreslås, at der udarbejdes en strategi for biodiversitet i Esbjerg Kommune, og at arbejdet med implementeringen af strategien indgår i Esbjerg Kommunes bidrag til konkurrencen Danmarks Vildeste Kommune. I strategien indgår der, at der skal være et samarbejde med borgere. Det kan være lokalråd ift. at få forankret arbejdet med den vildnatur for at øge biodiversiteten. Drift & Anlæg har pt også indgået et samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening omkring indsatser for øgning af biodiversiteten. Bl.a. omlægges en del slåede græsarealer til blomsterengsstriber til glæde for bier og andre insekter.

4. Evaluering

Der var en generel tilfredshed med møde form og afvikling.

Naturprojekt Ribemarsken

FORUNDERSØGELSE AF PROJEKTMULIGHEDER I RIBEMARSKEN

Naturprojekt Ribemarsken

FORUNDERSØGELSE AF PROJEKTMULIGHEDER I RIBEMARSKEN

Rekvirent	Partnerskabet: Esbjerg Kommune Nationalpark Vadehavet Naturstyrelsen
Rådgiver	Orbicon A/S Jens Juuls Vej 16 8260 Viby J
Projektnummer	1391400229
Projektleder	Hans-Martin Olsen
Tekst	Hans-Martin Olsen, Orbicon Anne-Vibe Jensen, Orbicon Nationalpark Vadehavet Naturstyrelsen Esbjerg Kommune
Kvalitetssikring	Partnerskabet
Revisionsnr.	2
Godkendt af	Henrik Vest Sørensen
Udgivet	01-06-2015

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. SAMMENFATNING	7
2. INDLEDNING, NATUR-, KULTUR- OG FRILUFTSPROJEKT.....	9
3. BESKRIVELSE AF RIBEMARSKEN	11
3.1. Naturforhold	11
3.2. Kulturforhold.....	12
3.3. Eksisterende hydrologi i området	14
3.3.1 Ribe Vesterå	14
3.3.2 Marskarealer.....	14
4. BESKRIVELSE AF MULIGE PROJEKTER	15
4.1. Tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger	15
4.1.1 Scenarie 1 – genåbning af åslynger og tilkastning af gennemskæringer.....	15
4.1.2 Scenarie 2 – genåbning af åslynger og etablering af sluse/spuns i store gennemskæring.....	17
4.1.3 Scenarie 2a – Genåbning af Store Åslynge og etablering af langsgående spuns	18
4.1.4 Scenarie 3 – genåbning af åslynger og bevarelse af gennemskæringer uden etablering af sluse/spuns	19
4.2. Mulige naturprojekter	20
4.2.1 Realisering af mindre hydrologiprojekter.....	20
4.2.2 Klæggrave	22
4.2.3 Engarealer vest for Nr. Farup.....	24
4.2.4 Vestersø	25
4.2.5 Naturvenlig drift af græsarealer	25
4.3. Stiforbindelser	26
4.3.1 Cykelrundtur (Iyseblå)	26
4.3.2 Vandretur til Kammerslusen	27
4.3.3 Rundtur Ribe Holme	29
4.3.4 By og Å rundtur.....	29

5. ANLÆGSOMKOSTNINGER	30
5.1. Tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger	30
5.2. Mulige naturprojekter	31
5.3. Stiprojekter	31
6. NATUR-, KULTUR- OG FRILUFTSMÆSSIGE KONSEKVENSER	32
6.1. Konsekvenser af tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger.....	32
6.1.1 Scenarie 1 – genåbning af åslynger og tilkastning af gennemskæringer.....	32
6.1.2 Scenarie 2 – genåbning af åslynger og etablering af sluse/spuns i store gennemskæring.....	33
6.1.3 Scenarie 2a – Genåbning af Store Åslynge og etablering af langsgående spuns	33
6.1.4 Scenarie 3 – genåbning af åslynger og bevarelse af gennemskæringer.....	34
6.2. Konsekvenser af naturprojekter.....	34
6.2.1 Mindre hydrologiprojekter.....	34
6.2.2 Klæggrave	35
6.2.3 Engarealer vest for Nr. Farup	35
6.2.4 Vestersø	35
6.3. Konsekvenser af stiprojekter	36
6.3.1 Konsekvenser for natur	36
6.3.2 Konsekvenser for kultur og friluftslivet.....	37
7. DYRKNINGSMÆSSIGE KONSEKVENSER.....	37
7.1. Konsekvenser af tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger.....	37
7.1.1 Konsekvenser for afvandingstilstand.....	38
7.1.2 Konsekvenser for fremtidig drift.....	38
7.2. Konsekvenser af naturprojekter.....	39
7.2.1 Hydrologiprojekter fra tidligere forundersøgelse	39
7.2.2 Klæggrave	39
7.2.3 Hydrologiprojekt V. for Nr. Farup - Konsekvenser for afvandingstilstand.....	40

7.2.4	Vestersø	40
7.2.5	Konsekvenser for fremtidig drift.....	40
7.3.	Konsekvenser af stiprojekter	41
7.3.1	Konsekvenser for fremtidig drift.....	41
8.	SAMSPIL MED UDBYGNING AF RUTE 11 OG ANDRE PROJEKTER I RIBEMARSKEN	41
9.	FINANSIERING	41
9.1.	Åbning af åslyngerne	42
9.2.	Vådere natur	42
9.3.	Stianlæg.....	43
10.	KONKLUSION OG ANBEFALINGER.....	44
11.	LITTERATUR.....	46

BILAGSFORTEGNELSE

1. Kommissorium for forundersøgelse for Naturprojekt Ribemarsken
2. MIKE 11 – fagnotat vedr. opstilling af model og resultater
3. MIKE SHE – fagnotat vedr. opstilling af model og resultater
4. Fagnotat vedr. anlægstekniske elementer

1. SAMMENFATNING

Heste ved Store Åslynge i Ribemarsken

Nationalpark Vadehavet, Naturstyrelsen og Esbjerg Kommune har i et partnerskab gennemført en forundersøgelse af mulighederne for at gennemføre et naturprojekt i Ribemarsken. Det har omfattet tre hovedelementer; åbning af åslyngerne, naturforbedringer i marsken og etablering af stiforbindelser.

Orbicon har været tilknyttet som rådgiver og har på baggrund af tæt dialog med partnerskabet og interessenterne i Ribemarsken, afdækket resultaterne af forundersøgelsen i denne rapport.

Der er undersøgt tre overordnede scenarier for åbning af åslyngerne. Forundersøgelsens resultater viser, at det vil være muligt at gennemføre en åbning af den store åslynge uden at det får negative konsekvenser for dyrkningsmulighederne i Ribemarsken og sejladsmulighederne på åen. Det kan ske ved anlæg af langsgående spuns ved gennemskæringen, så det sikres, at afstrømningen både sker gennem den store åslynge og i gennemskæringen.

Ligeledes vil det være muligt at gennemføre en række projekter der medfører naturforbedringer, enten ved at tilbageholde vand i fuglenes yngleperiode og/eller ved at ændre driftsformen på nogle arealer til vedvarende græs/afgræsning.

Undersøgelsen af stimuligheder peger på, at der vil kunne anlægges stiforbindelse mellem Ribe og Vadehavet på nordsiden af åen og korte ruter omkring Ribe og ved Ribe Holme.

Den samlede undersøgelse viser således, at der er et stort potentiale for naturforbedringer i Ribemarsken. Det er imidlertid en afgørende forudsætning for projekterne, at ændringerne af åens forløb sker uden at det får negative konsekvenser for de lods-ejere, der driver landbrug i Ribemarsken. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at naturforbedringsprojekterne bygger på frivillighed og fuld kompensation.

Undersøgelser af finansieringsmulighederne for ekstern støtte til gennemførelse af et naturprojekt i Ribemarsken peger på, at der er en række finansieringsmuligheder, herunder EU-LIFE. Det vil konkret være relevant at se nærmere på gennemførelse af et EU-LIFE projekt.

Der henvises i øvrigt til afsnittet "konklusion og anbefalinger" sidst i rapporten.

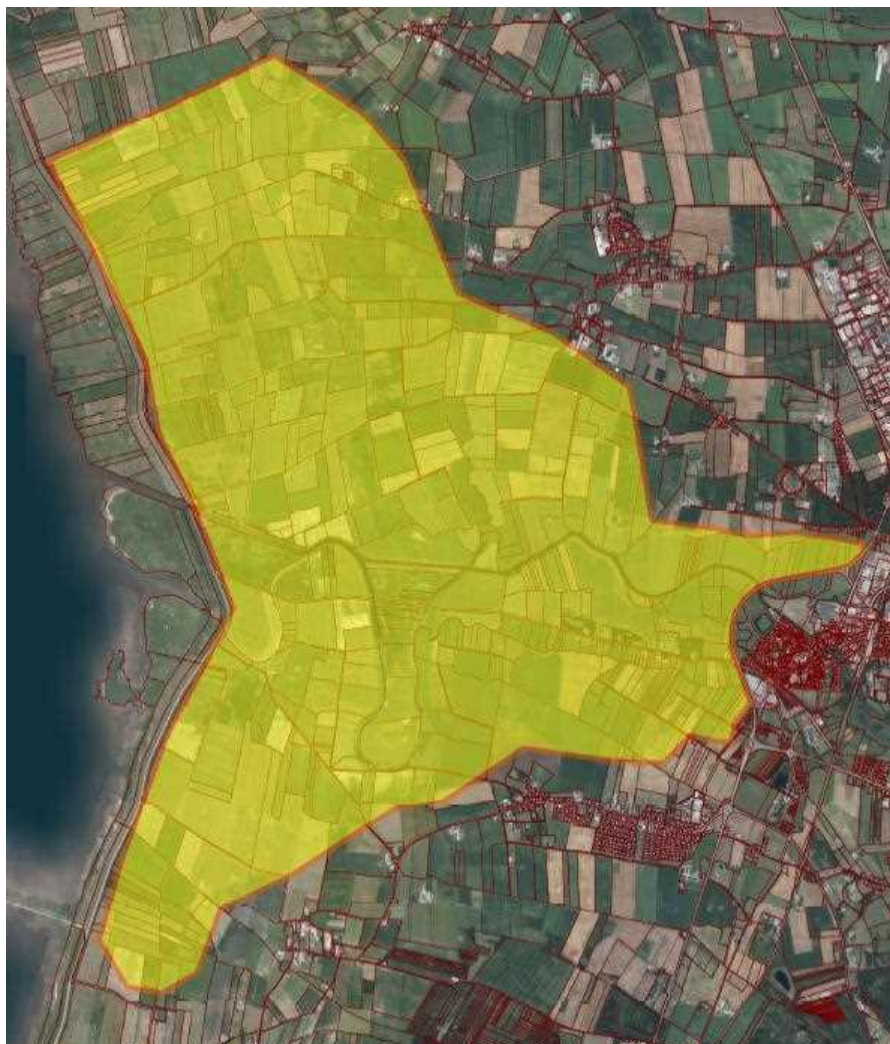
2. INDLEDNING, NATUR-, KULTUR- OG FRILUFTSPROJEKT

Naturstyrelsen, Nationalpark Vadehavet og Esbjerg Kommune har i et partnerskab igangsat en forundersøgelse af mulighederne for at gennemføre et naturprojekt i Ribemarsken.

I forundersøgelsen indgår 3 skitse-mæssige projektideer:

- Åbning af de to åslynger ved Ribe Holme i Ribe Vesterå
- Forbedringer af naturforholdene i Ribemarsken til gavn for bl.a. ynglende engfugle
- Etablering af en eller flere stiforbindelser mellem Ribe og Vadehavet

Den tekniske del af forundersøgelserne er foretaget af Orbicon A/S, Aarhus.

Figur 2.1. Forundersøgelsesområdet. Dækker ca. 2.500 ha.

I forundersøgelsesperioden er der afholdt et møde med lodsejerne den 13. januar 2015 med ca. 80 deltagere og 2 workshops med interessenterne hhv. den 17. februar og 4. maj 2015.

Der har i forbindelse med forundersøgelsen været nedsat en styregruppe med deltagelse på chefniveau fra de tre partnere og en teknisk arbejdsgruppe under ledelse af Esbjerg Kommune, deltagelse af teknikere fra Esbjerg Kommune, Nationalparksekretariatet, Naturstyrelsen Vadehavet og Orbicon. Arbejdsgruppen har afholdt 6 møder.

3. BESKRIVELSE AF RIBEMARSKEN

I det følgende gennemgås de eksisterende forhold i Ribemarsken med fokus på naturforhold, nuværende driftsforhold og hydrologien i området.

3.1. Naturforhold

Forundersøgelsesområdet indgår i Natura 2000-område nr. 89, der omfatter habitatområde H78 Vadehavet og fuglebeskyttelsesområde F51 Ribe Holme og enge ved Ribe Å og Kongeåen. Natura 2000-området har et samlet areal på 151.158 ha. Området F51 er beliggende i Esbjerg Kommune.

På udpegningsgrundlaget for habitatområde H78 er odder og en række fiskearter, bl.a. snæbel og laks. Ribe Å er et vigtigt levested for snæblen, og Naturstyrelsen har i 2012 afsluttet et vandløbsrestaureringsprojekt i Stampemølleåen ved Ribe for at sikre snæblen adgang til gyde og opvækstområder i Ribe Østerå. Ribe Å er også levested for odder, der har en fast ynglebestand i åsystemet. Bevaringsprognosen for odder er gunstig i habitatområdet.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F51 er bl.a. ynglende arter som hvid stork, engsnarre, klyde, brushane og mosehornugle, der alle har en ugunstig bevaringsprognose bl.a. på baggrund af en u hensigtsmæssig drift og hydrologi i området. Som trækfugle indgår kortnæbbet gås og hjejle, der begge har gunstig status.

Foruden projektet i Stampemølleåen er der gennemført en omfattende naturgenopretningsindsats i Ribe Å opstrøms Ribe. Spærringerne ved Fole Dambrug, Gram Slot, Gelsbro Dambrug og Kastrup Sluse er fjernet, og der er fri passage for vandrefisk i hovedløbene. Kombineret med massive udlægninger af grus og sten med henblik på at skabe og restaurere gyde- og opvækstområder giver åen gode muligheder for at huse en stor og sund bestand af laksefisk.

Fuglebeskyttelsesområdet F51 "Ribe Holme og enge ved Ribe Å og Kongeåen", strækker sig fra Tjæreborg i nord til Høgsbro i syd, har et samlet areal på 6.701 ha, hvoraf det meste er privatejet. Området ligger indenfor digerne langs Vadehavskysten, og består mest af inddigede ferske marskenge. Hertil kommer eng- og moseområder langs Ribe Østerå, øst for Ribe. Marsken lå tidligere hen som lave og fugtige, vedvarende græsarealer, der primært blev benyttet til sommergræsning og høslæt. I de senere årtier er en stor del af marsken blevet afvandet og er nu i landbrugsmæssig omdrift, dvs. driften er intensiveret således, at 80% af arealet i undersøgelsesområdet ligger i omdrift (figur 3.2.1). Ændringen af marskenge har medført ændringer for fuglelivet, og især de ynglende engfuglearter er gået tilbage. Også for trækfuglene har området skiftet karakter, men flere arter af gæs og vadefugle har tilpasset sig de ændrede forhold og udnytter bl.a. de store arealer med vintergrønne marker. Igennem tiden er der etableret klæggravsområder i forbindelse med digeforstærkningsprojekter,

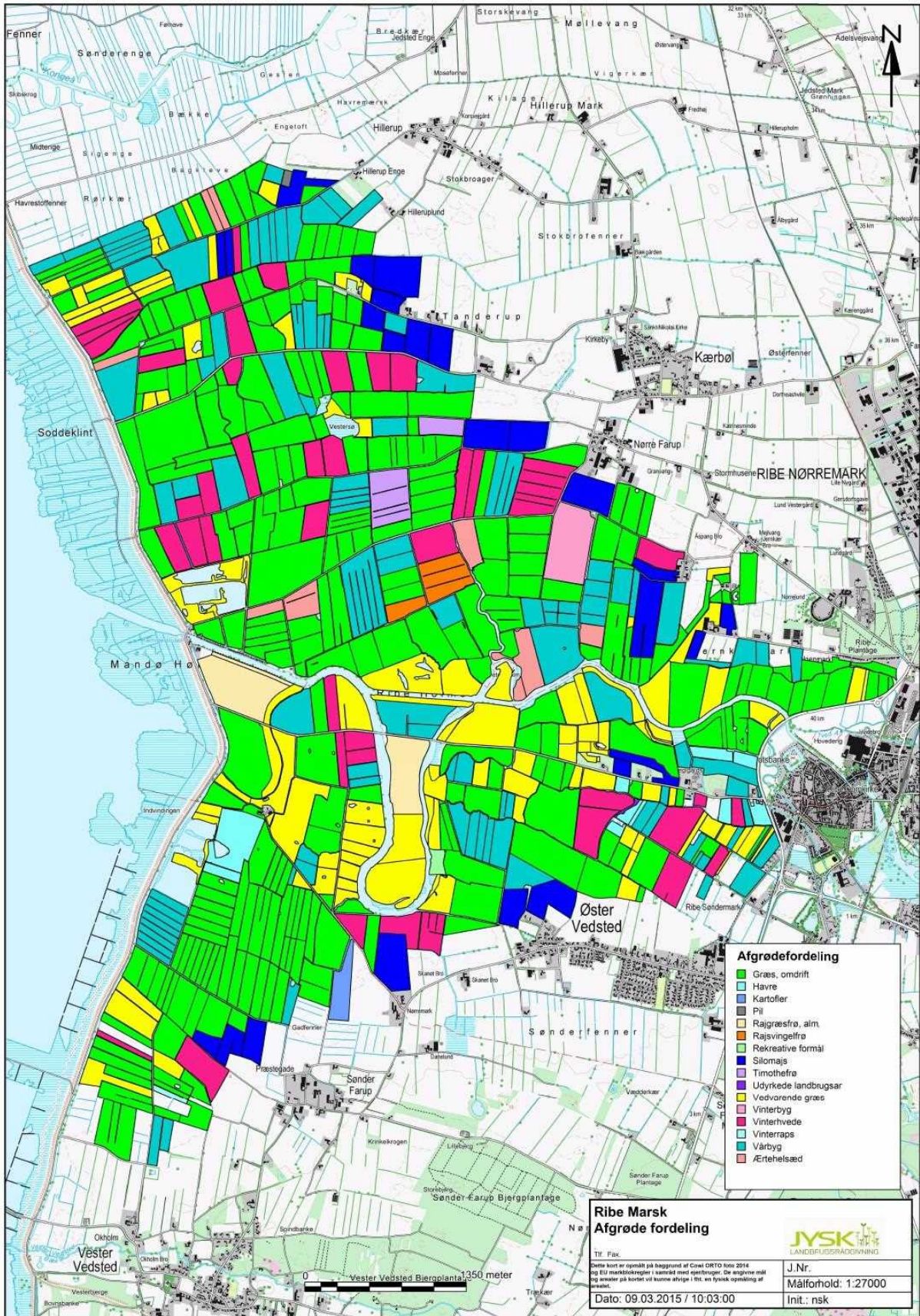
og nogle af disse vådområder har udviklet sig som vigtige områder for fuglelivet i marsken.

I fuglebeskyttelsesområdet yngler en række sjældne og fåtallige ynglefugle, både eng- og vadefugle som brushane, mosehornugle. Men også forekomst af fugle tilknyttet sumpede områder, såsom rørdrum og rørhøg, har været betydende for udpegningen. Desuden har Ribe By tidligere været kendt som ynglelokalitet for hvid stork, der har brugt marskens enge som vigtige fourageringsområde. Der er 11 fuglearter på udpegningsgrundlaget som ynglefugle og 3 fuglearter på udpegningsgrundlaget som trækfugle.

3.2. Kulturforhold

Jysk Landbrugsrådgivning har i forbindelse med denne forundersøgelse opgjort arealanvendelsen inden for undersøgelsesområdet cirka 2.500 ha.

Opgørelsen viser, at næsten halvdelen af arealet udnyttes til "Græs i omdrift" (1.155 ha), mens cirka 40 % anvendes til "Alm. omdrift" (964 ha) og ca. 14 % anvendes til "Vedvarende græs" (353 ha). Samlet set udnyttes mere end 85 % af arealet således til intensiv landbrugsdrift, hvilket betyder, at indgreb, der fordrer ændring af arealanvendelsen vil medføre betydelige landbrugsmæssige tab, der skal kompenseres i forbindelse med eventuelle projekter.

3.3. Eksisterende hydrologi i området

Undersøgelingsområdet rummer Ribe Vesterå og den gamle åslyng og det gamle udløb som centrale landskabselementer, ligesom klæggravene mod vest er vigtige hydrologiske elementer. Ribe Vesterå er inden for undersøgelingsområdet reguleret to gange. I 1855 erstattede man den yderste del af åen med en kanal gennem Farup Enge længere mod nord, og i 1918-19 blev der så lavet en gennemskæring ved Petersholm og Ribe Holme. Denne gennemskæring blev udvidet og uddybet i 1934 for at sikre, at den kunne føre åens fulde vandføring (Kann, 2001).

Området bestod historisk set af salte enge skabt af havet, men i 1911-13 blev der etableret et dige og en sluse mod Vadehavet, der skulle hindre oversvømmelser. Sammen med de ovenfor nævnte reguleringer af Ribe Å blev det muligt at udnytte området til mere intensiv landbrugsmæssig drift gennem en omfattende udgrøftning. Særligt efter en forhøjelse af havdiget i 1979-80, hvor sejltrenden ind mod Ribe Å blev uddybet, skete der en betydelig sænkning af vandstanden i åen, der kom landbruget til gode (Kann, 2001).

3.3.1 Ribe Vesterå

Vandstanden i Ribe Vesterå styres overordnet af to faktorer: Vandstanden i Vadehavet og vandføringen i åen. Heraf er vandstanden i Vadehavet langt den vigtigste, idet såvel å som kammersluse har rigelig kapacitet til at aflede det vand, der løber i åen.

Vandstanden i åen svinger som følge af tidevandet ca. 60 cm mellem høj- og lavvande under normale forhold, mens vandstanden kan stige betydeligt mere ved forhøjet vandstand i Vadehavet. Oversvømmelser i området sker således primært som følge af høj vandstand i Vadehavet og en lukning af Kammerslusen i længere tid.

Efter oversvømmelse sørger et vidt forgrenet netværk af vandløb og grøfter for, at området hurtigt afvandes. Som eksempel stormfloden i forbindelse med stormen "Bodil" var vandstanden over brinkniveau i cirka 30 timer og vandstanden var forhøjet i cirka to døgn.

3.3.2 Marskarealer

Hydrologien på ugrøftede marskarealer er overordnet styret af nedbør og fordampning. Marskjorden er generelt impermeabel for nedtrængende vand, og vand skal således forsvinde gennem fordampning eller ved langsom diffusion gennem topjorden ud til nærmeste grøft. I vinterperioden opbygges der vandspejle som følge af et nedbørsoverskud, mens vandet i perioden april-juli fordamper som følge af et nedbørsunderskud. Fra august er der igen nedbørsoverskud.

For at imødegå jordens manglende permeabilitet er arealerne som nævnt gennemskåret af et vidt forgrenet net af grøfter, der sikrer overfladevandsafvandingen.

4. BESKRIVELSE AF MULIGE PROJEKTER

Som ovenfor nævnt, er der i denne forundersøgelse fokus på tre overordnede projekttyper:

- Åbning af de to åslynger ved Ribe Holme i Ribe Vesterå
- Forbedringer af naturforholdene i Ribemarsken til gavn for bl.a. ynglende engfugle
- Etablering af en eller flere stifterbindelser mellem Ribe og Vadehavet

De tre projekttyper er beskrevet på en måde, så de kan gennemføres uafhængigt af hinanden. Gennemgangen af projektforslagene nedenfor kan således betragtes som et idekatalog, der kan danne grundlag for beslutning om, hvilke projekter, man eventuelt ønsker at arbejde videre med.

4.1. Tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger

Et væsentligt projektforslag inden for rammerne af Naturprojekt Ribemarsken har været ønsket om at få undersøgt og beskrevet muligheden for at føre Ribe Vesterå tilbage i Petersholm Åslynge og Store Åslynge, der i 1934 blev delvis afskåret fra åen og erstattet af de to gennemskæringer.

Projektet kan gennemføres i forskellige versioner, der vil resultere i forskellige grader af påvirkning af arealerne omkring og opstrøms åslyngerne. Der gennemgås i det følgende tre scenarier for tilbagelægningen.

4.1.1 Scenarie 1 – genåbning af åslynger og tilkastning af gennemskæringer

Scenarie 1 kan betegnes som det mest vidtgående og mest autentiske forslag. Her tilkastes begge gennemskæringer og Ribe Vesterå føres tilbage til Petersholm Åslynge og Store Åslynge.

Princippet for scenariet fremgår af figur 4.1.1 nedenfor.

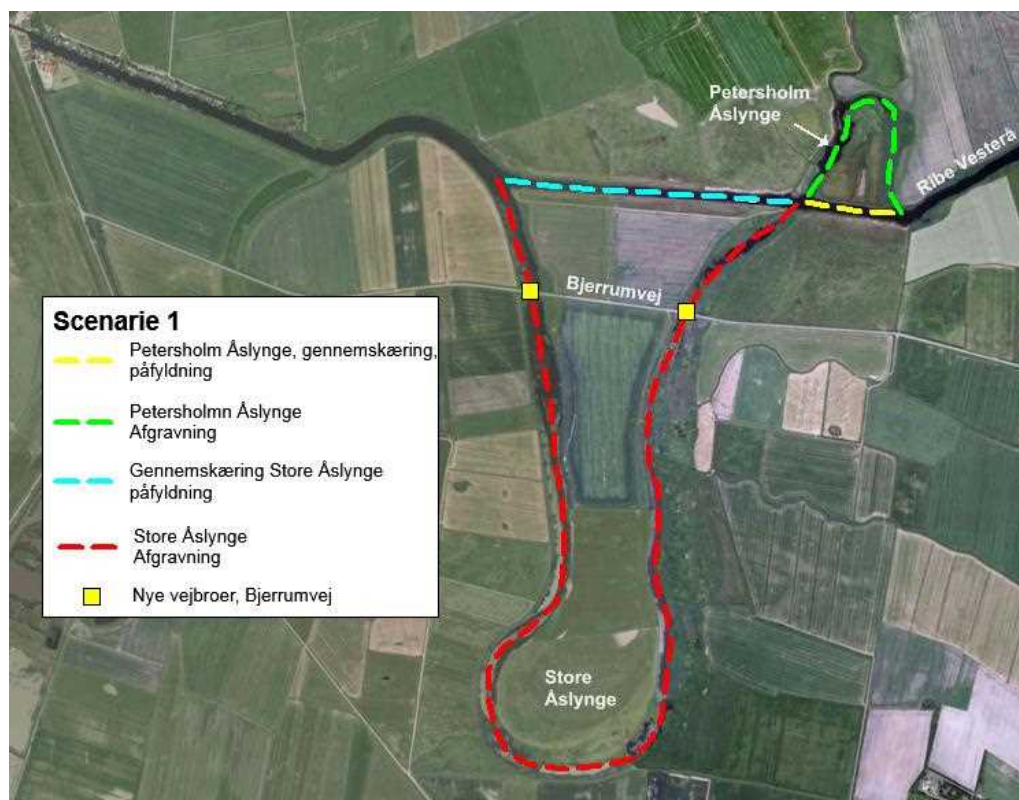

Fig. 4.1.1. Principskitse af anlægselementer i scenarie 1

Projektet fordrer udgravning af betydelige mængder materiale fra åslyngerne. Der vil således skulle afgraves i størrelsesordenen 120.000 m³ materiale i åslyngerne. Alt materialet kan bruges til opfyldning af gennemskæringerne. Den resterende opfyldningsmængde kan tages fra jordvoldene på nordsiden af gennemskæringerne.

Såfremt der realiseres et eller flere af de foreslåede naturprojekter i Ribemarsken, vil en mindre del af det opgravede materiale kunne anvendes til opfyldning af grøfter inden for projektområderne og derved reducere omkostningen til jordflytning.

Ud over opgravning og opfyldning vil et væsentligt anlægselement være etablering af to nye betonbroer, hvor Bjerrumvej krydser Store Åslynge. Broerne vil have en spændvidde på henholdsvis 150 og 130 meter og være ca. 2 meter over normalt vandspejl. Bredden af broerne vil være 7 meter som den eksisterende bro.

Som alternativ til etablering af to broer kunne overvejes etablering af en ny vej syd om Store Åslynge, der kan virke som katastrofevej til Kammerslusen. Derved vil formålet med Bjerrumvej ændres, og den ville fremtidigt kunne reserveres til rekreative formål (gangsti/cykelsti), og ved krydsning af åslyngen kunne der etableres en anden og billigere overgangsform end betonbroer. Dette alternativ er ikke prissat eller yderligere beskrevet.

For en uddybende beskrivelse af de anlægstekniske elementer i projektet henvises til bilag 4.

4.1.2 Scenarie 2 – genåbning af åslynger og etablering af sluse/spuns i store gennemskæring

I scenarie 2 åbnes Petersholm Åslynge og Store Åslynge. Samtidig etableres et bygværk bestående af en spunsvæg og en sluse i store gennemskæring, hvor man hæver indløbskoten til gennemskæringen. Det sikrer, at en større del af vandføringen løber gennem Store Åslynge ved lave vandføringer i åen, mens vandet ved større vandføringer fordeler sig mellem gennemskæringen og Store Åslynge. Derved sikres uændrede afvandingsforhold ved middel og høje vandføringer. Gennemskæringen ved Petersholm Åslynge tilkastes. Alternativt kan man vælge at undlade at genskabe Petersholm Åslynge.

En del af bygværket vil være en sluse, der kan sikre de fortsatte muligheder for sejlad i Ribe Vesterå.

Princippet for scenarie 2 fremgår af fig. 4.1.2 nedenfor:

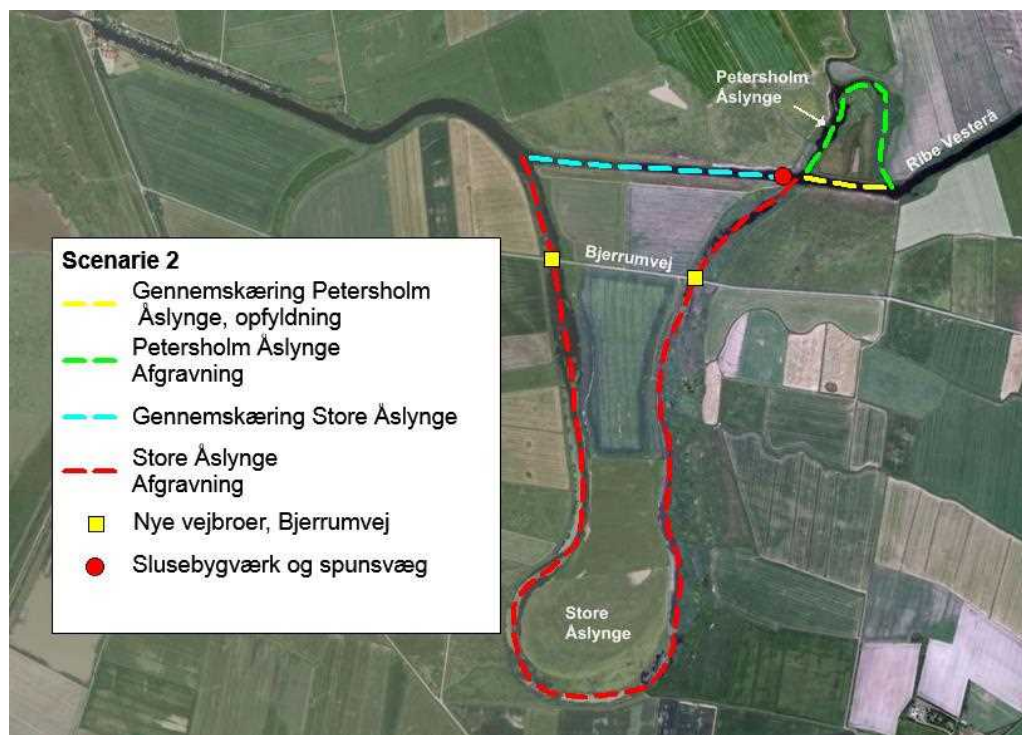

Fig. 4.1.2. Principskitse af anlægselementer i scenarie 2.

Som i ovenstående scenarie vil der skulle afgraves 120.000 m³ i de to åslynges, hvoraf hovedparten forudsættes bortkørt, for ikke at skæmme det flade marsklandskab.

Såfremt der realiseres et eller flere af de foreslåede naturprojekter i Ribemarsken, vil en mindre del af det opgravede materiale kunne anvendes til opfyldning af grøfter inden for projektområderne og derved reducere omkostningen til jordflytning.

Ud over opgravning, opfyldning og etablering af bygværk vil et væsentligt anlægselement være etablering af to nye vandløbspassage, hvor Bjerrumvej krydser Store Åslyng. Hver af passagerne tænkes etableret med to ovale ståltunnelrør med en diameter på 6 meter og en længde på ca. 12 meter.

For en uddybende beskrivelse af de anlægstekniske elementer i projektet henvises til bilag 4.

4.1.3 Scenarie 2a – Genåbning af Store Åslyng og etablering af langsgående spuns

På anden workshop fremkom et ønske om en alternativ udformning af scenarie 2, der skulle gøre fremtidig sejlads simplere. Der er derfor efterfølgende udarbejdet et scenarie 2a. Alternativet består i etablering af en langsgående spuns, der deler vandløbet fra Store Åslyng og ca. 200 meter opstrøms, i stedet for etablering af tværgående spuns og sluse. Der sker ikke retablering af Petersholm Åslyng.

Princippet fremgår af fig. 4.1.3. Spunsen etableres, så den adskiller de to strømme ved normale vandføringer, mens den ved høje vandføringer overskylles. Bundbredden mod Store Åslyng (på sydsiden af spunsen) vil være cirka 20 meter, mens den vil være cirka 10 meter nord for spunsen mod gennemskæringen. Der kan være behov for at erosionssikre vandløbsbredden nord for spunsen. Spunsen afmærkes med bøjer, så den også kan lokaliseres, når den er under vand.

Fig. 4.1.3. Scenarie 2a - Princip for etablering af spuns

I scenarie 2a vil vandet i en sommersituation fordele sig, så halvdelen løber gennem Store Åslynge og halvdelen gennem Store gennemskæring. Flyttes spunsvæggen yderligere mod nord, så bredden mod gennemskæringen mindskes, vil andelen af vand, der løber mod Store Åslynge kunne øges med nogle få procent.

I dette scenarie vil Petersholm Åslynge ikke skulle udgraves (ca. 34.000 m³), og Petersholm gennemskæring skal heller ikke opfyldes (ca. 26.000 m³). Der skal ikke etableres tværgående spuns eller sluse. Den øvrige anlægsopgave vil være uændret i forhold til scenarie 2.

4.1.4 Scenarie 3 – genåbning af åslynger og bevarelse af gennemskæringer uden etablering af sluse/spuns

Scenarie 3 indebærer en genåbning af Petersholm Åslynge og Store Åslynge. Samtidig bevares gennemskæringerne, dels for at opretholde den nuværende afvandingsstilstand, og dels for at sikre den fortsatte mulighed for sejlads som i dag. Derfor vil kun en mindre del af vandføringen løbe gennem åslyngerne, mens den resterende del fortsat løber i gennemskæringerne.

Princippet for scenarie 3 fremgår af figur 4.1.4 nedenfor.

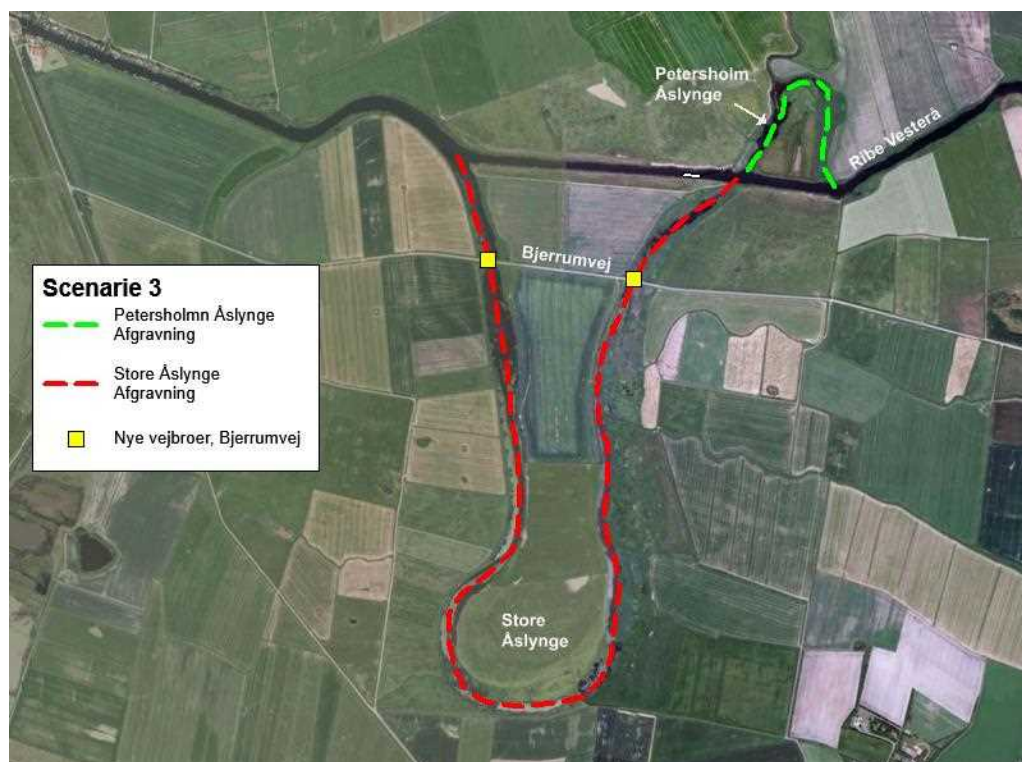

Fig. 4.1.4. Principskitse af anlægselementer i scenarie 3.

Scenarie 3 fordrer som scenarie 1 og 2 udgravning af betydelige mængder materiale fra åslyngerne. Der vil således skulle afgraves i størrelsesordenen 120.000 m³ materiale i åslyngerne. Hovedparten af det opgravede materiale forudsættes bortkørt for ikke at skæmme området landskabeligt.

Såfremt der realiseres et eller flere af de foreslåede naturprojekter i Ribemarsken, vil en mindre del af det opgravede materiale kunne anvendes til opfyldning af grøfter inden for projektområderne og derved reducere omkostningen til jordflytning.

Ud over opgravning vil et væsentligt anlægselement være etablering af to nye passager, hvor Bjerrumvej krydser Store Åslynge. Hver af passagerne tænkes etableret med to ovale ståltunnelrør med en diameter på 6 meter og en længde på cirka 12 meter.

For en uddybende beskrivelse af de anlægstekniske elementer i projektet henvises til bilag 4.

4.2. Mulige naturprojekter

Et andet væsentligt ønske i Naturprojekt Ribemarsken har været at få undersøgt mulighederne for at realisere et eller flere projekter, der kan medvirke til at højne naturindholdet i Ribemarsken.

Der er to primære veje til at højne naturindholdet:

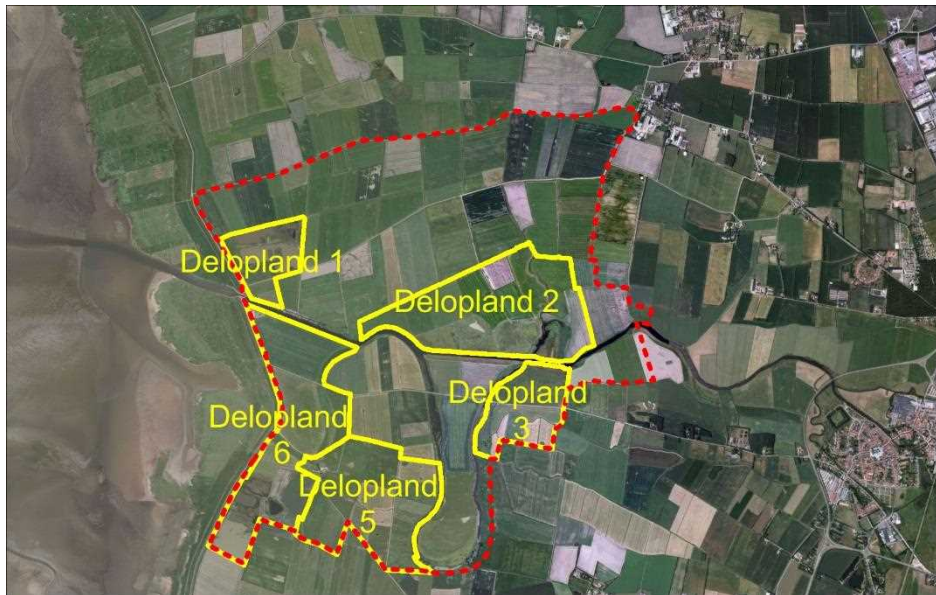
- Ændring af vandstandsforhold
- Ændring af driftsform

På den baggrund er der i det følgende gennemgået forskellige projektidéer, der kan gennemføres uafhængigt af hinanden:

- Muligheder for etablering af mindre hydrologiprojekter i tre områder,
- Forbedring af naturkvaliteten i klæggravene nord og syd for Ribe Vesterås udløb,
- Etablering af naturlig hydrologi i et større område vest for Nr. Farup,
- Retablering af Vestersø og området omkring, og
- Muligheder for naturvenlig drift af græsarealer

4.2.1 Realisering af mindre hydrologiprojekter

I 2013 blev der udarbejdet en forundersøgelse, der skulle afdække mulighederne for at skabe mere naturlig hydrologi i området omkring Ribe Holme. Området blev opdelt i 6 deloplande (figur 4.2.1).

Figur 4.2.1. Deloplande i undersøgelsesområdet. Med stipleet rød er vist afgrænsningen af undersøgelsesområdet og med gult afgrænsning af deloplande.

I forundersøgelsen blev følgende projektforslag anbefalet:

- Såfremt der ønskes større forekomst af frie vandspejl i undersøgelsesområdet, kan der i eksisterende lavninger i delopland 2 og 3 med fordel etableres bekkasinskrab (mindre uddybninger i terrænet). Derved vil der kunne skabes frie vandspejl i den periode, hvor fuglene fordrer det.
- I delopland 5 kan der ved strategisk tillukning af grøfter opnås en forøgelse af det nuværende frie vandspejl kombineret med en betydelig zone med sjåp-vand / sumpede forhold.
- Der kan med fordel gennemføres forskellige anlægsmæssige tiltag ved klæggravene i delopland 1 og 6, der kan optimere dem som levesteder for fugle. Det vil yderligere understøtte deres værdi som fuglelokaliteter, især hvis de tilgrænsende arealer samtidig ekstensiveres.
- Alle ovennævnte tiltag bør samtænkes med fremtidig pleje af arealerne i form af græsning og/eller høslæt.

Der er yderligere redegjort for projektforslagene og deres konsekvenser i forundersøgelsesrapporten (Esbjerg Kommune, 2013).

Realisering af projektforslagene kan med fordel tænkes sammen med de øvrige projektforslag, der fremkommer i denne forundersøgelse.

4.2.2 Klæggrave

Som nævnt ovenfor findes der i Ribemarsken to klæggravområder henholdsvis nord og syd for Ribe Vesterås udløb i Vadehavet. Områderne, der er beliggende umiddelbart øst for havdiget bærer præg af udgravningen af klæg til diger og kan med fordel optimeres som leve- og opholdssteder for fuglene.

De to områder er i dag henholdsvis 20 og 22 ha og består primært af frie vandspejle.

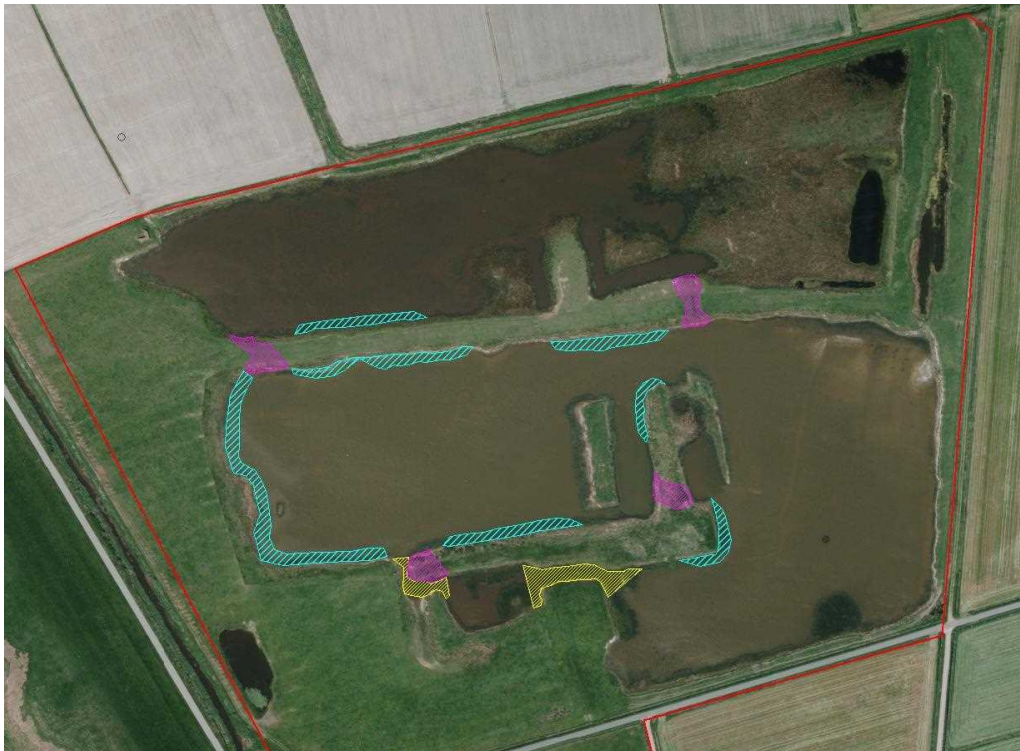

Fig. 4.2.2. Mulige anlægstiltag ved klæggravene nord for Ribe Vesterås.

- Lilla skravering angiver områder, hvor der foretages udgravning,
- Gult skraverede områder angiver steder, hvor der skal uddybes.
- Blå skravering angiver områder til udlægning af opgravet materiale

Erfaringer fra klæggravsområder ved Sneum Sluse (fladere anlæg og rævesikre øer) har vist, at det er muligt at højne kvaliteten i forhold til fuglene betydeligt gennem optimering af klæggravens udformning.

Der er derfor som et led i ovenfor nævnte forundersøgelse af hydrologiprojekt udarbejdet et projektforslag for de to områder.

Projektforslagene fremgår af figur 4.2.2 og 4.2.3.

Ud over de anlægsmæssige tiltag kan området med vedvarende græs omkring de to klæggrave søges udvidet, for at forbedre egnetheden af arealerne omkring klæggravene. En udvidelse af græsningsområderne omkring klæggravene vil også have en positiv effekt i forhold til forstyrrelser fra omgivende arealer, og i det hele taget gavne områderne funktion som levesteder for yngle- og trækfugle i marsken.

For yderligere uddybning omkring konkrete projektforslag for de to klæggrave henvises til Esbjerg Kommune (2013).

Der vil også i fremtiden være behov for etablering af nye klæggrave for at dække behov for klæg til reparation, nyanlæg og forstærkning af eksisterende diger for sikring mod klimænderinger. I den sammenhæng bør det indtænkes, hvordan graveområderne bruges og efterbehandles, for at optimere dem som fremtidige naturelementer i Ribemarsken.

Fig. 4.2.3. Mulige anlægstiltag ved klæggravene syd for Ribe Vesterå.

- Lilla skravering angiver områder, hvor der foretages udgravning,
- Gult skraverede områder angiver steder, hvor der skal uddybes.
- Blå skravering angiver områder til udlægning af opgravet materiale

4.2.3 Engarealer vest for Nr. Farup

I de tre deloplande omtalt i afsnit 4.2.1, er det en overordnet udfordring, at det grundet områdernes størrelse kan være svært at bevare frie vandspejle i områderne i samme udstrækning som fuglene fordrer det.

Derfor er mulighederne for at skabe et større sammenhængende område, hvor dræningen af området gennem grøftesystemerne afskæres, og der dermed skabes større arealer med mere våde og fugtige arealer, undersøgt.

I området vest for Nr. Farup er der identificeret et projektområde på ca. 381 ha. Projektområdet fremgår af fig. 4.2.4.

Fig. 4.2.4. Muligt projektområde for etablering af naturlig hydrologi vest for Nr. Farup. Området er vist med rød streg. Vestersø er vist med grøn streg

Inden for dette område, vil der kunne dannes betydelige områder med frit vandspejl ved afskæring af områdets grøfter. Områdets ydre afgrænsning kan sikres gennem bevarelse af grøfterne omkring området.

Vandvoluminet vil opbygges over vinteren, mens der fra april og frem gennem sommeren vil være større fordampning end nedbør. Derfor vil det vanddækkede område svinde ind gennem foråret og henover sommeren. I juni måned vil der gennemsnitligt kunne være ca. 41 ha frie vandspejle og yderligere 53 ha med sjøvand. Dette er et gennemsnit, og der vil være en betydelig år-til-år variation i udstrækningen af vandspejlene.

Projektområdet rummer også rige muligheder for blot at skabe våde enge, som også ville kunne tilfredsstille en række af Ribemarskens fuglearter.

Skulle der være et ønske om at tørre området delvis ud efter fuglenes ynglesæson (efter ultimo juni) med henblik på at tage høslæt eller efterafgræsse, kan man vælge at bevare den centrale grøft i området og forsyne den med et stemmeværk i nedstrøms ende. Det vil give mulighed for at styre vandstanden i området, men indebærer en drift af stemmeværket.

Projektets anlægstekniske elementer er nærmere beskrevet i Bilag 4, mens de hydrauliske vurderinger er beskrevet i bilag 3. Der henvises til disse to dokumenter for en uddybende beskrivelse.

4.2.4 Vestersø

Vestersø er et lille vådområde med en mindre sø, omgivet af rørskov. Søen er delvis afvandet, men de ydre konturer af søen ses stadig i terrænet. Søen og de nære omgivelser ses på fig. 4.2.4.

Områdets naturværdier kan forbedres ved ekstensivering af driften på de tilstødende arealer, der udlægges til vedvarende græs og afgræsses. Der kan sikres en større åben vandflade ved oprensning af søen og rydning af tagrør og træopvækst.

Vestersø og omgivelserne omkring er en del af det større område vest for Nr. Farup, der er beskrevet i afsnit 4.2.2, men der kan gennemføres et projekt for Vestersø uafhængigt af det større projekt.

4.2.5 Naturvenlig drift af græsarealer

En medvirkende årsag til nedgangen i områdets ynglefuglebestand er den ændring i landbrugsdriften, der blev en konsekvens af vandstandssænkningen i området. Ændringen fra ekstensivt drevne vedvarende græsarealer, der blev anvendt til græsning/høslæt, til intensiv landbrugsdrift som vist på fig. 3.2.1 har i stort omfang reduceret leve- og ynglesteder for en række fuglearter.

Som en del af dette projekt kan man derfor ekstensivere driften af landbrugsarealer i området. I nogle områder vil det være hensigtsmæssigt at ændre driften fra omdrift til vedvarende græs. Det gælder særligt i områder i tilknytning til de to klæggrave, og ånære arealer, eller arealer, der ligger i tilknytning til de mere naturprægede arealer som § 3 beskyttede enge, søer og vandløb.

Det kan være hensigtsmæssigt at etablere større sammenhængende græsningsområder, hvor dyrene kan flyttes rundt i området efter behov. Græsningsfletter hvor der findes både lidt højereliggende tørre områder og mere lave og fugtige områder, kan bidrage til at mindske problemer med parasitter (herunder leverikten). De vedvarende græsarealer skal drives uden gødsning og sprøjtning (eller med moderat gødsning med husdyrgødning) for at opnå en mere varieret plantevækst på arealerne. Der tilstræbes en fuglevenlig drift af arealerne, således at græssende dyrs udbindingsperiode, græsningstryk, og tidspunkter for høslæt tilpasses fuglenes krav til levesteder

I de områder, hvor det af hydrologiske årsager giver mening at hæve vandstanden ved tilkastning af grøfter, kan mere fugtige forhold på engene støtte udviklingen af en mere varieret flora. Afgræsning af meget fugtige områder kan være vanskelig, og i disse områder kan høslæt i den mest tørre sommertid være et godt alternativ til græsning. Hvid stork, der tidligere yngede fast i Ribe, finder gerne sin føde på nyslåede engarealer. Flere høslætarealer kan forbedre mulighederne for at få hvid stork tilbage som ynglefugl.

4.3. Stiforbindelser

Forslagene til stiforbindelser mellem Ribe by og Kammerslusen skal tilgodese forskellige typer af brugere og inddrage flest mulige oplevelsesmuligheder på ruten. Derudover skal der tages hensyn til terræn og fugtighedsforhold ligesom områdets dyre- og fugleliv, skal beskyttes så sårbare arter ikke forstyrres på deres levesteder.

I forundersøgelsen beskrives 4 forskellige rundture i området, der dels følger eksisterende veje, og dels indbefatter etablering af i størrelsesordenen 10 km nye trampes-tier.

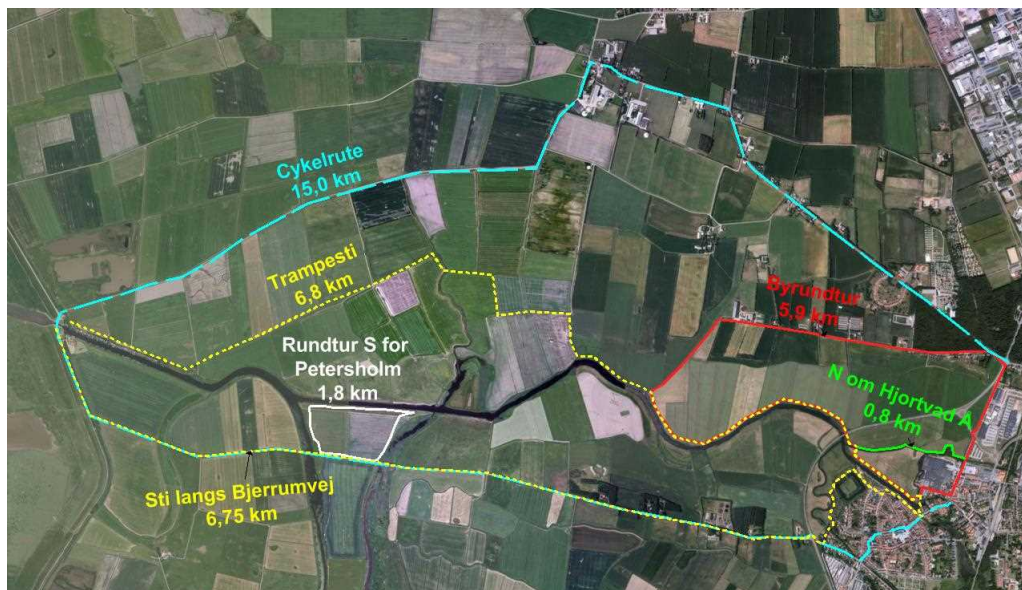

Fig. 4.3.1. Oversigt over stiforslag.

4.3.1 Cykelrundtur (lyseblå)

Cykelrundturen er ca. 15 km lang. Den følger eksisterende asfalterede veje i området. Ruten går fra Ribe Vandrehjem, gennem Ribe by og forbi Domkirken over Holmevej til Bjerrumvej som den følger til Kammerslusen. Tilbageturen går via Kammerslusevej over Nr. Farup, og følger Farupvej tilbage til Ribe.

På turen kan man opleve Ribe bykerne, den store åslynge, Kammerslusen med tilhørende sejlermiljø, diget og Vadehavet, fuglelivet ved Klæggravene, marsklandsbyen Nr. Farup, og Ribe Plantage, med Galgebakken.

Figur 4.3.2. Cykelruten forbindes ved Kammerslusen med Vestkyststruten.

Ved Kammerslusen har ruten forbindelse til Vestkyststruten (cykelrute 1), der går langs Jyllands Vestkyst fra Grænsen til Skagen. Ruten er en del af Nordsø-ruten. Det betyder, at ruten kan bruges som en afstikker fra Vestkyststruten for dem, der ønsker at besøge Ribe.

Ruten kan afmærkes med skiltning. For at skabe mere sikkerhed for cyklister, kan der etableres cykelsti langs Bjerrumvej. En mere prisbillig løsning kan der afmærkes stiplede cykelbaner langs kanten af den eksisterende asfalterede vej.

Turen indeholder således natur, kultur og friluftsliv.

4.3.2 Vandretur til Kammerslusen

Vandreturen til Kammerslusen er ca. 6,8 km lang. Turen kan starte fra P-pladsen "Centrum-Nord" ved Saltgade og følge nordsiden af Hjortvad Å til sammenløbet med Ribe Vesterå. Alternativt kan turen udgå fra Ribe Vandrehjem, og følge eksisterende vandresti langs Vesteråen, hvor Hjortvad Å passerer via en ny bro. Broen vil skulle hæves betydeligt over terræn for ikke at opsamle drivende materiale ved højvande og oversvømmelse af marsken.

Turen fortsætter på en ny trampesti langs nordsiden af åen. Øst for Petersholm slår ruten en vending nordpå ind i marskområderne og vender tilbage til åen ved Kanalstien, der følges til Kammerslusen. Ved Kammerslusen er der mulighed for at følge samme rute tilbage til Ribe eller følge Bjerrumvej syd for Ribe Å, hvor ruten via Slotsbanken, Erik Menvedsvej og Skibbroen vender tilbage til udgangspunkterne.

På turen kan man opleve, Hovedengen med udsigt til Skibbroen og Domkirken, Ribe Vesterå, marskengene vest for nr. Farup, (hydrologiprojektområde) hytte-miljøet ved Kammerslusen, Kammerslusen, diget og Vadehavet. Tilbageturen giver mulighed for at opleve, den store åslyng og Ribe Slotsbanke med udsigt over marsken til Kammerslusen

Ruten får ved den store åslyng forbindelse med en rundtur ved Ribe Holme. I Ribe by, kan der ved skiltning skabes forbindelse til vandrestien langs Ribe Østerå.

Ruten nord for åen etableres som en ny trampesti, og placeringen nord for åen er valgt, fordi terrænet er mere tørt, og det er muligt at færdes her en større del af året. Omkring Petersholm føres stien i en bue nord om åen for at sikre, at områdets fugleliv ikke forstyrres af færdsel. Den sjældne art stor kobbersnepe yngler i området.

Ruteføringen kræver, at der anlægges en bro over Hjortvad Å, ved udløbet i Ribe Vesterå. Det giver mulighed for en mini Å-rundtur på knap 2 km. Vurderes det problematisk, kan rutens startpunkt ved Vandrehjemmet helt erstattes af startpunktet ved P-pladsen Centrum-Nord. Den sydlige rute følger Bjerrumvej. Ruten afmærkes med skiltning.

Figur 4.2.3 Sammenløbet mellem Hjortvad Å og Ribe Vesterå.

4.3.3 Rundtur Ribe Holme

Ruten er ca. 1,8 km lang. Ruten er en rundtur, der følger den store åslynges ben op til gennemskæringen og tilbage igen.

På turen kan man opleve både naturen i og omkring åslyngen og se kanalen som kulturlandskab og historie. Ved kanalen er der mulighed for at se på fuglelivet nord for kanalen, uden at forstyrre sårbare ynglefugle.

Stien etableres som en trampesti, der udgår fra en parkeringsplads ved Bjerrumvej, hvor den er tilgængelig for både bilister, cyklister og gående.

Såfremt man vælger at genåbne Store Åslynge og tilkaste gennemskæringen som beskrevet i scenarie 2, vil der fra ruten være uhindret adgang til de værdifulde ynglefugleområder ved Petersholm, hvilket ikke er ønskeligt ud fra en naturmæssig betragtning. Rundturen kan således ikke anbefales etableret, såfremt man realiserer scenarie 2.

4.3.4 By og Å rundtur

Ruten er ca. 6 km lang. Ruten følger nordsiden af Vesteråen en ca. 2 km mod vest. Herefter går ruten nordpå til den fanger Jernkærvej, som den følger tilbage mod byen, hvor den sidste del af ruten følger Plantagevej og Saltgade til P-pladsen Centrum-Nord og Ribe Vandrehjem.

På turen kan man opleve Hovedengen med udsigt til Ribe by, naturen langs åen og på tilbageturen langs Jernkærvej kan man opleve løvskovsområderne ved Ribe Plantage, og Galgebakken.

Ruten har ved Ribe Plantage forbindelse til vandreruten Drivevejen.

Ruten følger ny trampesti langs åen og nordpå til Jernkærvej. Resten af ruten følger eksisterende veje. Ruten afmærkes med skiltning.

5. ANLÆGSOMKOSTNINGER

5.1. Tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger

Nedenfor er angivet et groft anlægsoverslag på forventede anlægsudgifter i forbindelse med gennemførelse af scenarie 1, 2 og 3. Overslaget er inklusiv udskiftning af 2 vejbroer over Store Åslynge og Slusebygværk/overløbskant i scenarie 2:

Anlægsэлеment	Overslagspris mio. kr.
Scenarie 1	
- Etablering af arbejdsplads, herunder drift og køreplader	3
- Jordarbejder	9-10
- Anlæg af to betonbroer	42
Scenarie 1 i alt	55 mio. kr.
Scenarie 2	
- Etablering af arbejdsplads, herunder drift og køreplader	3
- Jordarbejder	9-10
- Anlæg af ovale ståltunneller under Bjerrumvej, 6 m brede, 12 m lange, to stk. pr. underføring, i alt 4 stk.	2
- Anlæg af bygværk inkl. sluse	4,5
Scenarie 2 i alt	19,5 mio. kr.
Scenarie 2a	
Scenarie 2a	
- Etablering af arbejdsplads, herunder drift og køreplader	3
- Jordarbejder	8,5-9,5
- Anlæg af ovale ståltunneller under Bjerrumvej, 6 m brede, 12 m lange, to stk. pr. underføring, i alt 4 stk.	2
- Anlæg af spuns	2,5
Scenarie 2a i alt	17 mio. kr.
Scenarie 3	
- Etablering af arbejdsplads, herunder drift og køreplader	3
- Jordarbejder	9-10
- Anlæg af ovale ståltunneller under Bjerrumvej, 6 m brede, 12 m lange, to stk. pr. underføring, i alt 4 stk.	2
Scenarie 3 i alt	15 mio. kr.

For et mere detaljeret overslag henvises til bilag 4.

5.2. Mulige naturprojekter

Nedenfor i tabel 5.2.1 er givet overslag over anlægsudgifter til de enkelte mulige naturprojekter. Der er ikke medtaget udgifter til projektering og tilsyn, ligesom udgifter til arealerstatninger/kompensation og eventuel jordfordeling heller ikke indgår.

Lokalitet	Beløb i kr. (ekskl. moms)
Delopland 1 – nordlige klæggrave	380.000
Delopland 2	515.000
Delopland 3	375.000
Delopland 5	75.000
Delopland 6 – sydlige klæggrave	260.000
Engområde vest for Nr. Farup	1.500.000
Vestersø	150.000
Sum, ekskl. moms	3.255.000

Tabel 5.2.1. Overslag over anlægsomkostninger for naturprojekter. Der bør tillægges 10 % til de ovennævnte priser til uforudsete udgifter

Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at give et eksakt skøn over udgifter til eventuelle lodsejererstatninger og eventuel jordfordeling, da det vil være afhængigt af en mere konkret vurdering af før- og efterværdier af arealerne og af, under hvilken ordning man vælger at forsøge at realisere projekter. Men der er ingen tvivl om, hen-set til arealernes landbrugsmæssige status, at erstatninger vil være den væsentligste post i hydrologiprojekterne. Som eksempel skønnes det, at anlægsudgiften for engområdet vest for Nr. Farup vil udgøre mindre end 10 % af den samlede projektomkostning, hvis projektet realiseres.

5.3. Stiprojekter

Der er foretaget beregning af omkostninger til anlæg af de forskellige stiforslag. Omkostninger til forarbejder og erstatninger er ikke medtaget.

Anlægselement	Pris
Anlæg af trampestier	100.000 kr.
Etablering af bro over Hjortvad Å og spang over mindre grøfter	550.000 kr.
Afmærkning af cykelspor langs Bjerumvej	500.000 kr.
Skiltning	100.000 kr.

I alt, ekskl. cykelsti	1.250.000 kr.
Etablering af egentlig cykelsti langs Bjerrumvej, inkl. udvidelse af vandløbspassager*	20.000.000 kr.

Tabel 5.3.1. Overslag over udgifter til stianlæg
*baseret på erfaringstal fra Esbjerg Kommune

Et overslag over stiprojekterne (tabel 5.3.1) viser, at den samlede omkostning til de foreslåede stiprojekter vil være ca. 1,2 mio. kr. I dette beløb indgår 500.000 kr. til ændret afmærkning af Bjerrumvej, hvis man vil forbedre mulighederne for at cykle på vejen.

For en nærmere gennemgang af omkostningerne henvises til bilag 4.

6. NATUR-, KULTUR- OG FRILUFTSMÆSSIGE KONSEKVENSER

6.1. Konsekvenser af tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger

Der er beskrevet tre scenarier for tilbagelægning af Ribe Vesterå i Petersholm Åslynge og Store Åslynge. De tre scenarier har forskellige konsekvenser og gennemgås derfor hver især i det følgende. Afvandingsmæssige konsekvenser og dermed konsekvenser for mulighederne for landbrugsdrift er beskrevet i afsnit 7.

For lystfiskeriet vil projektet betyde, at der bliver væsentlig mere fiskevand i Ribe Vesterå, end der er i dag. En åbning af åslyngerne vil således skabe endnu bedre grundlag for lystfiskerturisme i Ribe Vesterå. En undersøgelse af tyske turisters baggrund for at tage til Danmark viser, at cykling og lystfiskeri er de to aktiviteter, der scorer højest i forhold til valg af Danmark som rejsemål. En gennemførelse af Naturprojekt Ribemarsken vil dermed bidrage positivt i forhold til at udvikle turismen i Esbjerg Kommune.

6.1.1 Scenarie 1 – genåbning af åslynger og tilkastning af gennemskæringer

I det mest vidtgående scenarie vil alt vandet fremover løbe i de to slyngninger. Der vil således blive skabt ca. 4 km ny vandløbshabitat med en naturlig strømningsdynamik, og de to slyngninger vil blive fuldstændig genskabt. Dele af slyngene vil være egnet som levested for blandt andet snæbellarver, inden de trækker ud i Vadehavet.

Scenariet vil være det mest autentiske i forhold til landskabet vest for Ribe, hvor situationen fra før 1919 vil blive genskabt.

Grundet etablering af to broer ved Bjerrumvej over Store Åslynge vil mulighederne for sejladss for større både (fritidsfartøjer) blive umuliggjort, medmindre broerne etableres med klap-funktion. Til gengæld vil det være muligt at besejle Store Åslynge med mindre fartøjer (mindre motorbåde, kanoer, kajaker). Frihøjden mellem vandspejl og underdæk af bro vil være ca. 2 meter. Skulle man ønske en bro med større frihøjde (som

Ringvejsbroen), vil det være meget indgribende i marsklands-kabet og næppe kunne tillades.

6.1.2 Scenarie 2 – genåbning af åslynger og etablering af sluse/spuns i store gennemskæring

I scenarie 2 etableres et bygværk, der sikrer, at en større andel af vandføringen løber gennem Store Åslynge i lave sommervandføringer. Ved højere vandføringer aflastes via store gennemskæring.

Scenarie 2 indebærer en fuldstændig genskabelse af Petersholm Åslynge, da gennemskæringen her kastes til. Store Åslynge vil, alt efter højden på barrieren, føre hovedparten af vandføringen i en normal sommersituation, mens en væsentlig del af vandføringen vil løbe i gennemskæringen ved højere vandføringer. Dermed bliver strømningsdynamikken i Store Åslynge ikke naturlig, særligt ikke i forbindelse med store formgivende vandføringer.

Der vil kunne opstå problemer for optrækkende fisk i situationer, hvor en væsentlig del af vandføringen løber i store gennemskæring. Her vil fiskene følge hovedstrømmen op til barrieren, hvor de ikke kan passere under lav vandføring. Ved bygværket skal der derfor laves foranstaltninger, der kan sikre, at fiskene frit kan passere bygværket i opstrøms retning.

I forhold til marsklands-kabet vest for Ribe vil scenarie 2 være det mest indgribende scenarie, da der vil skulle etableres både barriere og sluse til sejlads i den østlige ende af gennemskæringen.

Lystfiskeriet vil kunne drives i såvel slyngene som i gennemskæringerne. Der vil således være mere fiskevand tilgængeligt, end der er i dag.

Sejladsmulighederne vil blive ændre i forhold til i dag, bortset fra, at skibene skal via en sluse gennem gennemskæringen..

6.1.3 Scenarie 2a – Genåbning af Store Åslynge og etablering af langsgående spuns

Scenarie 2a genskaber ikke Petersholm Åslynge. Derudover har scenariet mange elementer tilfælles med scenarie 2, hvorfor konsekvenserne langt hen ad vejen er de samme. Dog vil der, i modsætning til scenarie 2, ikke være problemer for optrækkende fisk, da der ikke er en barriere, der skal passeres.

I scenarie 2a undgår skibene en sluse og kan sejle frit. Scenariet er således mere optimalt i forhold til sejladsmuligheder.

6.1.4 Scenarie 3 – genåbning af åslynger og bevarelse af gennemskæringer

I scenarie 3 vil vandet fordele sig frit mellem åslyngerne og gennemskæringerne. I en gennemsnitlig sommersituation vil ca. 35 % af vandet løbe i åslyngerne, mens 65 % af vandet vil løbe i gennemskæringerne. Åslyngene vil således blive genskabt, men med en reduceret vandføring i forhold til det naturlige. Strømningsdynamikken vil således være mindre i åslyngene, og det kan resultere i nogen grad af tilsanding af det oprensede forløb.

Værdien af åslyngene som levested for fisk vil være mindre end i scenarie 1, 2 og 2a, og det må forventes, at kun en mindre andel af vandrende fisk (især laks, havørred og snæbel) og lampretter vil passere gennem åslyngene. Ligeledes vil kun en mindre andel af neddriftende snæbellarver finde ind i åslyngene til de potentielle levesteder, der vil findes her.

Scenariet vil ikke genskabe det autentiske landskab vest for Ribe, men repræsentere både det oprindelige og det regulerede vandløb.

I scenarie 3, vil sejladsmulighederne være uændrede i forhold til i dag, idet skibene vil kunne sejle gennem gennemskæringen. Der vil være et marginalt fald i vandstanden i gennemskæringen i en sommersituation (1-2 cm), men det vil ikke have praktisk betydning for muligheden for sejlads på gennemskæringen.

Lystfiskeriet vil kunne drives i såvel slyngene som i gennemskæringerne. Der vil således være mere fiskevand tilgængeligt, end der er i dag.

6.2. Konsekvenser af naturprojekter

Formålet med naturprojekterne er at understøtte udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet F51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb samt at øge det generelle naturindhold i Ribemarsken.

Projektforslagene har taget afsæt i dette, og i det følgende gennemgås konsekvenser af de forskellige naturprojekter.

6.2.1 Mindre hydrologiprojekter

For hovedparten af arterne vil projektet medføre en forbedring af enten raste- og fourageringsforholdene eller ynglestederne. Ekstensivering af landbrugsdrift og en generelt højere vandstand i dele af projektområdet (især delopland 5) vil sikre mere eng- og sumpvegetation. Ændringen af hydrologien bør kombineres med græsning, så tilgroningen med græs og andre urter ikke bliver for høj. Anlæg af bekkasinskrab i delopland 2 og 3 med flad overgang mellem land og vand og åbent vand med lav vanddybde frem til midsommer vil være meget attraktive fourageringsområder for især vadefugle og ænder – både ynglende og rastende.

Såfremt delopland 2 realiseres vil der være gode muligheder for at opleve området fra to af de foreslåede stier, henholdsvis stien nord for åen og rundturen S for Petersholm. Ved opstilling af observationsskjul eller lignende, vil oplevelsesmulighederne forøges.

6.2.2 Klæggrave

Nye rævesikre øer ved udgravning og uddybning i klæggravene og områder med jævnt skrånende overgange mellem land og vand i delopland 1 og 6 vil forbedre ynglemulighederne for især klyder, terner, måger m.fl.

Effekten vil være størst, hvis tilpasningerne kobles sammen med en udvidelse og ekstensivering af de omkringliggende arealer og pleje i form af græsning og/eller høslæt.

Der er allerede i dag mange, der ser på fugle omkring klæggravene. Hvis forbedringerne gennemføres vil oplevelsesmulighederne blive endnu større end i dag. Derfor kunne der med fordel indtænkes faciliteter nær klæggravene som f.eks. fugletårne eller oplevelsesspots.

6.2.3 Engarealer vest for Nr. Farup

Realisering af et hydrologiprojekt som beskrevet i afsnit 4.2.3 vil skabe et større sammenhængende naturområde i et relativt intensivt drevet område.

Området vil forbedre leve-, raste- og ynglemuligheder væsentligt for en lang række fuglearter, der fordrer uforstyrrede arealer og forekomst af fugtige enge og/eller frit vandspejl.

6.2.4 Vestersø

Vestersø har eksisteret som sø- og vådområde helt tilbage til 1800 tallet. Rydning af træopvækst og tagrørsump og evt. oprensning af en åben vandflade kan forbedre området værdi som rasteområde for ænder og vandhøns. Det kan også forbedre området som levested for padder. Ekstensivering af de omgivende omdriftsarealer kan mindske tilførslen af næringsstoffer til søen og mindske gentilgroningen af området. Søen kan endvidere få øget rekreativ værdi for borgere i området.

Det tilgroede sø- og rørskovsområde kan i dag være levested for fuglearter som rørdrum, rørhøg, blåhals og diverse småfugle. Før der tages beslutning om tiltag i Vestersø, bør områdets værdi som levested for disse arter undersøges nærmere.

6.3. Konsekvenser af stiprojekter

6.3.1 Konsekvenser for natur

En del af stierne følger eksisterende veje og stier i området. Her forventes ikke nogen væsentlig naturpåvirkning. Det er primært den nye trampesti langs åen, og rundturen ved Petersholm, der potentielt kan påvirke naturværdier.

Naturbeskyttelsesloven

Anlæg af broer, spange, stianlæg og øvrige anlægsarbejder berører enkelte engarealer omfattet af naturbeskyttelsesloven. Det gælder stien på Hovedengen (følger eksisterende sti) og den alternative rute langs nordsiden af Hjortvad Å. En lille strækning af stien øst for Petersholm løber i kanten af beskyttet eng og mose, og rundturen syd for Petersholm følger kanten af § 3 beskyttet mose. Den del af trampestien, der følger Ribe Vesterå/Hjortvad Å, ligger indenfor åbeskyttelseslinjen.

Det vurderes at anlæggelse af trampestien i kanten af § 3 beskyttet eng ikke vil påvirke naturtypen væsentlig. Strækningen langs Hovedengen ligger på meget tørt terræn, og følger eksisterende sti. Strækningen langs Hjortvad Å ligger på mere fugtigt terræn, og etablering af evt. gangbroer, eller terrænændringer kræver dispensation fra naturbeskyttelsesloven. På de øvrige strækninger kan stien anlægges udenfor § 3 beskyttet areal.

Det vurderes at stianlæg, spange, og broer kan etableres uden at påvirke landskabelige forhold langs åen.

Natura 2000

Hele området er en del af Natura 2000 område nr. 89 Vadehavet. Der er ikke kortlagt habitatnaturtyper i projektområdet. Der er en række fuglearter på udpegningsgrundlaget hvoraf en del er ret sjældne ynglefugle i området. Odderen observeres jævnligt i Vesteråen.

Anlæg af trampestier på arealer, der ikke tidligere har været tilgængelige for menneskelig færdsel kan medføre øget forstyrrelse af fugle og pattedyr i området. Området Ribe Holme i bunden af den store åslynge og området nord for Petersholm er kendte fuglelokaliteter. Ved Petersholm yngler f.eks. stor kobbersnepe. Arten er ikke på udpegningsgrundlaget, men kan betragtes som en indikatorart, der viser, at området potentielt kan blive ynglelokalitet for udpegningsarter.

Da stierne føres uden om kendte værdifulde fuglelokaliteter vurderes det, at færdslen på stierne ikke vil forstyrre eksisterende fuglebestande. Hvis hydrologiprojektet ved Farup gennemføres, vil vandrestien løbe langs sydsiden af projektområdet, og cykelruten vil følge eksisterende vej gennem området. Forstyrrelse af fuglelivet kan imødegås ved skiltning, der informerer brugerne om at holde sig til de afmærkede ruter, så fuglene har mulighed for at vende sig til et bestemt færdselsmønster i området.

Odderen er almindelig i Ribe Vesterå og den er observeret helt inde ved Skibbroen i Ribe By. Den optræder oftere i områder med menneskelig færdsel, og vurderes ikke at være så sky som tidligere. Den store åslyng holdes fri for stianlæg, hvilket giver odderen et forstyrrelsesfrit opholdssted i området

6.3.2 Konsekvenser for kultur og friluftslivet

Udbygning af et stisystem i området mellem Ribe By og Kammerslusen, vil øge oplevelsesmulighederne for en bred skare af brugere. En række lokale foreninger og borgere vil kunne bruge området rekreativt i forhold til særlige interesser som friluftsliv, natur, fugle, lystfiskeri, motion, spejderliv m.v. Miljøet omkring Kammerslusen vil få flere besøgende og mere liv, hvilket kan skabe grundlag for flere aktiviteter i området.

Ribe er en populær turistdestination og en udbygning af stisystemet kan give flere oplevelsesmuligheder, der kan tiltrække turister, og holde dem længere tid i området. Med de forskellige ruter kan området give oplevelsesmuligheder for alle aldersklasser.

Vandreturen til Kammerslusen og retur til Ribe kan med sine 13 km være for lang for mange. Derfor vil en mulighed for at kombinere vandreture og cykelture/sejlture ved cykel/kanoudelejlighed m.v. yderligere øge målgruppen for vandreruten.

Der kan via skiltning skabes forbindelse til andre cykel- og vandreruter i området, hvilket kan give øget opmærksomhed og aktivitet på ruterne.

Ribe Vesterås kulturhistorie knytter sig i særlig grad til åen som færdselsåre. Ved Kammerslusen er det særligt digerne, slusen, hyttebyen og det maritime miljø, der gør området til noget særligt. Landskabet omkring åen og den store åslyng er, sammen med det rige fugleliv og mulighederne for fiskeri, naturværdier, der kan tiltrække besøgende til området.

Gennem forskellige medier (informationstavler/foldere/hjemmeside/sociale medier mv.) kan områdets særlige naturværdier og kulturværdier formidles til en bred skare af lokale og turister. Særlige støttepunkter for information kan være P-pladsen Centrum Nord, Hovedengen, Ribe Holme, Kammerslusen, Klæggravene og evt. ved. Hydrologiprojektet v. Nr. Farup.

7. DYRKNINGSMÆSSIGE KONSEKVENSER

7.1. Konsekvenser af tilbagelægning af Ribe Vesterå i gamle slyngninger

Tilbagelægning af Ribe Vesterå i Petersholm Åslyng og Store Åslyng vil ikke ændre i forudsætningerne for arealanvendelsen, da der ikke er nogen drift af jorden i den gamle åbund. Det vil således ikke anlægsteknisk være nødvendigt at inddrage arealer i drift ved en realisering af et af de tre scenarier.

I det følgende gennemgås konsekvenser for afvandingstilstand og for fremtidig drift ved de tre scenarier. Der er taget udgangspunkt i en sommermiddelsituation, da det er i sommerperioden, at den mest intensive drift af arealerne foregår, og da det også giver det bedste billede af anvendelsesmulighederne i en fremtidig situation, hvis et eller flere af projekterne realiseres.

7.1.1 Konsekvenser for afvandingstilstand

Der er opstillet en dynamisk MIKE 11-model for Ribe Vesterå, der viser udsvingene i vandstande på basis af påvirkningerne fra både vandmængder fra vandløbene og fra vandstanden i Vadehavet som målt ved Ribe Kammersluse. Der er lavet beregninger for både eksisterende og fremtidige forhold.

For scenarie 1, hvor åslyngene genåbnes og gennemskæringerne tilkastes, har modelberegninger vist, at såfremt åslyngene bliver etableret uden væsentlige hydrauliske hindringer (for smalt profil, broer med lille vandslug eller lignende), vil vandstanden ved Skibbroen i en gennemsnitlig sommersituation være 11 cm højere end under de eksisterende forhold.

Også i en vintersituation må der forventes en vandspejlsstigning, og i forbindelse med oversvømmelser må det forventes, at oversvømmelserne vil have længere varighed, end de har i dag.

For scenarie 2, hvor åslyngene genåbnes og kombineres med et bygværk i store gennemskæring vil der kun være en ændring i afvandingstilstanden i perioder med lav vandføring, mens der ved middel/høj vandføring ikke vil være nogen påvirkning. Konsekvenserne for vandstanden vil under lave vandføringer variere i forhold til de eksisterende forhold, alt efter hvor højt overkanten på barrieren placeres.

I den alternative udformning med en langsgående spuns vil der ikke være afvandingsmæssige konsekvenser. Effekten af etablering af spunsen modsvares af, at vandet fremover kan strømme gennem både Store Åslynge og Store gennemskæring.

For scenarie 3, hvor åslyngene genåbnes og gennemskæringerne bevares, vil vandstanden ved Skibbroen i en gennemsnitlig sommersituation være 1-2 cm lavere end under de eksisterende forhold.

Det vurderes ikke, at nogle af de tre scenarier vil have væsentlig betydning for kultursvampen under Ribe By.

7.1.2 Konsekvenser for fremtidig drift

En realisering af et af de tre scenarier vil som nævnt ikke inddrage arealer til anlægsarbejder. Det er således alene ændring i afvandingstilstand, der kan give konsekvenser for den fremtidige drift.

I tabel 6.1.2 nedenfor er opgjort, hvor store arealer, der på nuværende tidspunkt har en afvandingsdybde på mindre end 1 meter i en gennemsnitlig sommersituation, og hvilken afvandingsklasse, arealerne indgår i.

Til sammenligning er vist, den samme opgørelse for scenarie 1, der er det scenarie, der vil påvirke afvandingsstilstanden mest.

Afvandingsklasse	Nuværende forhold ha	Realisering af scenarie 1 ha
Vanddækket (<0 cm)	33	41
Sump (0-25 cm)	21	22
Våd eng (25-50 cm)	34	34
Fugtig eng (50-75 cm)	47	55
Tør eng (75-100 cm)	139	181
I alt	274	333

Tabel 6.1.2. Arealer med en afvandingsdybde mindre end 1 meter ved en sommerridmølvandføring, opgjort for nuværende forhold og for scenarie 1

Tabellen viser, at det samlede areal med en afvandingsdybde på mindre end 1 meter vil vokse med 59 ha, svarende til 2,3 % af undersøgelsesområdet ca. 2.500 ha.

I scenarie 2 vil færre ha blive påvirket, alt efter tophøjden på sluseanlægget. I scenarie 2a vil afvandingsstilstanden være uændret og i scenarie 3 vil afvandingsstilstanden være uændret eller marginalt forbedret i forhold til eksisterende forhold.

7.2. Konsekvenser af naturprojekter

7.2.1 Hydrologiprojekter fra tidligere forundersøgelse

Realisering af de forslag til ændret hydrologi, der fremgår af forundersøgelsen ved Ribe Holme, vil kun påvirke vandstanden i de enkelte delområder i forårsmånederne. Etablering af bekkasinskrab sammen med lukning af grøfter i området, kan sikre frie vandspejl hen på sommeren i nogle delområder. De forskellige delområder kan realiseres uafhængigt af hinanden. De mere fugtige forhold i forårsmånederne forhindrer ikke, at arealerne kan anvendes til græsning og høslæt senere i sommeren. For yderligere beskrivelser af konsekvenser af projekterne, henvises til rapporten, "Ribe Holme - Etablering af naturlig hydrologi, Esbjerg Kommune (2013).

7.2.2 Klæggrave

En optimering af klæggravene som levesteder kan ske uden ændringer af vandstanden, og dermed uden konsekvenser for afvandingsstilstanden.

7.2.3 Hydrologiprojekt V. for Nr. Farup - Konsekvenser for afvandingstilstand

Realisering af et projekt på engene vest for Nr. Farup vil – med den mest vidtgående løsning - betyde en væsentlig ændring af afvandingstilstanden inden for projektområdet.

I tabel 7.2.1 herunder er vist, hvordan afvandingstilstanden er under eksisterende forhold i en gennemsnitlig juni måned. Til sammenligning er indsat, hvordan forholdene vil være, hvis grøfterne kastes til inden for området. Det viste eksempel er således det mest vidtgående projekt, der kan gennemføres uden at påvirke omgivelserne. I forhold her til findes der en række mindre vidtgående løsninger, som også ville kunne sikre gode levesteder for engfugle.

Afvandingsklasse	Nuværende forhold Ha	Fremtidige forhold ha
Vanddækket (<0 cm)	2	94
Sump (0-25 cm)	0	86
Våd eng (25-50 cm)	1	54
Fugtig eng (50-75 cm)	26	57
Tør eng (75-100 cm)	176	53
Upåvirket (> 100 cm)	178	39
I alt	383	383

Tabel 7.2.1. Oversigt over nuværende og fremtidig afvandingstilstand i projektområdet vest for Nr. Farup i en gennemsnitlig juni måned

Tabellen viser, at ganske betydelige arealer vil udgå af drift. Et sådant projekt vil gribe afgørende ind i ejendomsstrukturen for de enkelte landbrug i området, og det vil derfor med al sandsynlighed være nødvendigt med en jordfordeling, hvis projektet ønskes realiseret. Endvidere vil en udtagning af 383 ha fra intensiv landbrugsdrift have en stor omkostning til arealerstatninger.

7.2.4 Vestersø

Realisering af et projekt i Vestersø vil ikke ændre på vandstanden i søen og dermed ikke ændre på afvandingstilstanden.

7.2.5 Konsekvenser for fremtidig drift

En realisering af de mindre hydrologiprojekter vil betyde en væsentlig ændring af mulighederne for fremtidig drift. Hvis projekterne realiseres under rammerne af den eksisterende ordning for etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000-områder, vil arealerne inden for projektområderne skulle udtages af omdrift, og alene kunne anvendes til græsning og høslæt.

Tilretning omkring klæggravene vil ikke i sig selv påvirke de fremtidige muligheder for drift omkring klæggravene. Driftsmulighederne vil således kun blive påvirket, hvis man vælger at ekstsivere et udvidet areal med naturvenlig drift omkring klæggravene. Det samme gør sig gældende for arealerne omkring Vestersø.

7.3. **Konsekvenser af stiprojekter**

7.3.1 **Konsekvenser for fremtidig drift**

Cykelruten følger eksisterende veje i området, det samme gælder dele af vandreruten. De steder, hvor der skal etableres ny trampesti, vil dele af stien etableres på udyrkede arealer langs åen eller langs grøfter i kanten af dyrkede arealer. Der kan nogle steder blive tale om at inddrage dyrkningsjord til stianlæg i en bredde på ca. 1,5 m. langs markskel. Dyrkningstab i forbindelse med stianlægget forventes at være begrænset, og kunne kompenseres af projektet.

Det kan ikke afvises, at den øgede færdsel i området kan have en forstyrrende virkning på vildtet og påvirke jagtinteresser negativt. Omvendt vil der være en meget positiv effekt for turisme og friluftsliv.

8. **SAMSPIL MED UDBYGNING AF RUTE 11 OG ANDRE PROJEKTER I RIBEMARSKEN**

Vejdirektoratet undersøger pt. mulighederne for en udbygning/omlægning af rute 11 omkring Ribe. Linjeføringen er endnu ukendt. Vejdirektoratet er i de drøftelser der har været (på teknikerniveau) med Esbjerg Kommune, blevet gjort opmærksom på at nærværende forundersøgelse foregår, og at forundersøgelsen bl.a. undersøger muligheden for at etablere en stiforbindelse mellem Ribe By og Kammerslusen. Vejdirektoratet er i den forbindelse blevet spurgt til muligheden for at en passageløsning indtænkes i Vejdirektoratets planer.

9. **FINANSIERING**

Afhængigt af, hvilke projektelementer man beslutter sig for i den videre proces, er der flere muligheder for finansiering .

Vælges et projekt med et stort naturindhold, der understøtter og forbedrer områdets som EF-Fuglebeskyttelsesområde og Habitatområde, kan der opnås støtte fra EU-LIFE til gennemførelse af projektet. EU-LIFE er EU's tilskudsordning for natur, miljø og klima. Programmet yder støtte til projekter, der bidrager til at gennemføre EU's miljø og klimapolitik. Budgettet for perioden 2014-17 er ca. 8 mia. kr. for Natur og Miljødelprogrammet og ca. 1,9 mia. for Klimadelprogrammet.

Støttesatsen for EU-LIFE kan udgøre 60 – 75% af støtteberettigede udgifter. Dvs. 40-25% skal komme fra national finansiering. Der kan søges en gang om året og fristen

for indgivelse af ansøgninger er i juni. En medfinansieringssats på op til 75 % er gældende for projekter, der finansieres under det prioriterede område natur og biodiversitet med fokus på prioriterede naturtyper eller arter.

Samtidig forudsættes det, at der ikke er andre medfinansieringsordninger fra EU inde i den samlede finansiering.

Der kan opnås støtte til innovative løsninger på miljø- og klimaproblemstillinger samt i natur- og biodiversitetsprogrammet til direktivimplementering. Løsningerne skal være synlige og bygge på et kvalificeret teknisk, fagligt og økonomisk grundlag. Demonstration og formidling skal spille en central rolle i projekterne, og de skal gennemføres på en sådan måde, at de succesfulde LIFE projekter efterfølgende kan danne grundlag for implementering i stor skala.

Vurderes det ikke muligt at opnå støtte fra LIFE-programmet vil finansieringen af et kommende projekt i høj grad skulle hvile på national finansiering enten via offentlige midler, fx landdistriktsmidler eller med helt eller delvis finansiering fra fonde, der retter sig mod natur og miljø.

Endelig er der Den Danske Naturfond. Den uafhængige fond skal med en lille milliard kroner i ryggen skabe mere natur til danskerne og sammen med danskerne. I januar 2015 blev en bestyrelse udpeget og etablering af et sekretariat sat i værk, og det er målet, at naturfonden kan påbegynde sine aktiviteter og være i gang med projektering, borgerinddragelse og opkøb i de første områder inden 2016. Kriterierne for at opnå støtte fra Den Danske Naturfond er således ikke fastlagt endnu.

Afhængigt hvilke projektelementer, der kommer til at indgå i et kommende Ribe Marsk naturprojekt vil kilderne til finansiering kunne være:

9.1. Åbning af åslyngerne

Åbning og genskabelse af et frit strømningsforløb i de to å-slynger vil være et projektelement med en størrelsesorden, som medfinansieres med bidrag fra EU. Projektet vil bidrage til at forbedre levebetingelserne for snæbel, laks, odder m.fl. i Ribe å, og falder derfor inden for de kriterier, der skal være opfyldt for at opnå støtte fra EU. Det forudsættes, som nævnt ovenfor, at mindst 25% af projektudgifterne foreligger som egenfinansiering. Disse midler vil i givet fald skulle findes i offentlige lokale/nationale kasser eller via fonde. Blandt de fonde der har naturprojekter bredt som en del af deres uddelingsområder kan nævnes Åge V. Jensen fonde, Velux-fonden, Villum-fonden, 15. juni Fonden m.fl.

9.2. Vådere natur

Vådere natur kan etableres med støtte fra landdistriktsmidlerne som administreres af NaturErhvervstyrelsen. En række ordninger vil være relevante i forhold til at skabe mere våd natur i Ribe Marsken. Særligt relevante er:

- Ordningen om Forundersøgelser af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000. Der kan søges om tilskud til at lave forundersøgelse af naturlige vandstandsforhold (hydrologi), herunder ejendomsmæssige og tekniske forundersøgelser. Formålet er at etablere naturlige vandstandsforhold i særligt udpegede Natura 2000-områder.
- Ordningen om Etablering af naturlige vandstandsforhold i Natura 2000, hvor der kan søges om tilskud til projekter om anlæg af naturlige vandstandsforhold (hydrologi). Typisk kan man få tilskud til at afbryde dræn eller lukke afvandringsgrøfter i projektområdet. Ordningen giver tilskud til ikke-produktionsfremmende investeringer.
- Ordningen om Fastholdelse af vådområder og naturlige vandstandsforhold, 2015 – 20-årige tilsagn, hvor der kan opnås op til 3.500 kr./ha i årlig støtte.

Engangserstatninger kan komme på tale, såfremt der tilvejebringes et projekt af en vis størrelse og som opfylder kriterierne for at opnå støtte fra LIFE. I det omfang der sker værdiforringelser af arealer som indgår i projektet vil der, som et led i projektet kunne udbetales engangserstatninger. Hertil kommer muligheden for, at private, danske fonde kunne finansiere eventuelle anlægsarbejder, opkøb og salg af projektjorder.

9.3. Stianlæg

Stianlæggene vil formentlig skulle finansieres 100% af enten lokale midler med mulighed for medfinansiering fra fondsmidler. Flere fonde har rekreative anlæg som en del af deres uddelingsområder. Her kan bl.a. nævnes Villum-fonden, AP Møller-fonden og Lokale og Anlægsfonden.

10. KONKLUSION OG ANBEFALINGER

I forundersøgelsen er der vurderet nærmere på mulighederne for at åbne åslyngerne i Ribe Vesterå, skabe naturforbedringer i Ribemarsken til gavn for bl.a. ynglefugle samt anlæg af stiforbindelser i Ribemarsken.

Under de enkelte delområder er der set nærmere på flere mulige løsninger. Løsningerne spænder fra omfattende projekter til mindre lokale projekter.

De skitserede projekter er udarbejdet og tilpasset på baggrund af dialog med interessenterne i Ribemarsken, herunder lodsejere. Fra lodsejerside er der gjort opmærksom på problemstillingen omkring projekter, der medfører en generel hævnning af vandstanden i Ribemarsken. Lodsejerne i interessentgruppen har således tilkendegivet, at de ikke kan acceptere en forringelse af de dyrkningsmæssige muligheder i Ribemarsken generelt. Der er derfor taget afsæt i lodsejernes tilkendegivelser i forhold til anbefalingerne og afstemt dette i forhold til at skabe naturforbedringer.

Undersøgelserne af muligheden for at åbne **åslyngerne** har omfattet nærmere konsekvensvurderinger af 3 scenarier:

Scenarie 1 omfatter en åbning af begge åslynger og lukning af gennemskæringen.

Ved Scenarie 2 åbnes åslyngerne, gennemskæringen bevares og der anlægges et bygværk ved gennemskæringen, der sikrer at afstrømningen ved lave vandføringer sker omtrent ligeligt fordelt mellem åslyngerne og gennemskæringen. Ved høje vandføringer sker afstrømningen overvejende gennem gennemskæringen. Det kan ske ved at anlægge en sluse/spunsløsning (scenarie2) eller ved alene at anlægge en langsgående spuns (scenarie 2A). I scenarie 2A åbnes kun den store åslynge.

Endelig omfatter scenarie 3 en åbning af den store åslynge uden bygværk, hvor den største del af afstrømningen sker gennem gennemskæringen.

Ud fra hensynet til at sikre de dyrkningsmæssige forhold i Ribemarsken og samtidig sikre størst mulige naturforbedringer **anbefales** det, at se nærmere på muligheden for at gennemføre scenarie 2A, hvor der anlægges en langsgående spuns. Denne løsning vil sikre, at en væsentlig del af vandføringen ledes gennem den store åslynge og at de afvandingsmæssige forhold bevares uændret. Samtidig vil mulighederne for fritidssejlad på åen kunne bevares som i dag. Derudover er driftsomkostninger til drift og vedligehold væsentlig lavere end ved en sluseløsning. Scenarie 2A vil ikke medføre negative dyrkningsmæssige konsekvenser. Løsningen anslås at kunne gennemføres for i størrelsesordenen 17 mio. kr.

I forhold til **naturforbedringer** er der undersøgt muligheder for at skabe vådere natur i delområder i Ribemarsken og en ændret arealanvendelse på udvalgte arealer fx i en zone omkring, hvor der skabes vådere natur. Det kan ske ved eksisterende klæggrave

eller i forbindelse med kommende klæggravningsprojekter. Derudover er der peget på en række mulige lokaliteter, hvor der kan ske tilbageholdelse af vand i fuglenes yngleperiode, herunder på et ca. 400 ha stort område vest for Nørre Farup. Ud fra de dyrkningsmæssige forhold i Ribemarsken i dag vurderes det på nuværende tidspunkt ikke realistisk at søge et så omfattende projekt gennemført uden en omfattende jordfordeling og en stor omkostning til erstatninger. Det **anbefales** i forhold til naturforbedringer se nærmere på muligheden for gennemførelse af projekter ved klæggravene, ved Vestersø og øvrige mindre projekter, gennem dialog med interesserede lodsejere. Derudover kan der med fordel ses på en konkret mulighed for at gennemføre omlægninger af arealer til vedvarende græsning.

Der er set nærmere på anlæg af **stier** i området. Der vil kunne anlægges en trampesti, der forbinder Ribe og Vadehavet samt kortere stitrækninger omkring Ribe, der giver mulighed for at opleve markslandskabet bl.a. langs Ribe Vesterå. Derudover er det nærmere undersøgt, hvorledes cyklistmulighederne kan forbedres. Der er således gode muligheder for at skabe attraktive forbindelser for de mange, bl.a. turister, der besøger Nationalpark Vadehavet og ønsker at opleve den særlige natur. Det **anbefales** at arbejde videre med trampestier og særlig afmærkning på Bjerrumvej.

Forundersøgelsens resultater viser således, at der er et stort uudnyttet potentiale. Der vil kunne gennemføres projekter, der vil skabe forbedringer for natur, kultur og friluftsliv uden at de dyrkningsmæssige muligheder påvirkes negativt. Samtidig viser forundersøgelsen, at der er behov for at kvalificere og modne projektmulighederne yderligere.

Muligheden for at åbne den store åslynge, uden negative konsekvenser for lods-ejerne, peger i retning af, at der kan ses nærmere på gennemførelse af et EU-LIFE projekt. Der er ansøgningsfrist til EU-LIFE i juni 2016. Det kan i den forbindelse **anbefales**, at der forud for en eventuel LIFE-ansøgning undersøges/gennemføres følgende:

- Dialog med lodsejere og øvrige interessenter
- Muligheden for at tilvejebringe den nødvendige restfinansiering til et EU-LIFE projekt (samt til evt. andre projekter)

I et EU-LIFE projekt vil der kunne gennemføres åbning af den store åslynge og en række af de skitserede naturforbedringer. Økonomi til anlæg af stier vil i givet fald skulle tilvejebringes på anden vis, fx via private fonde. Det vurderes, at det vil være en fordel at søge alle tre projekter gennemført, da den største synergi kan opnås, hvis alle tre projekter tænkes sammen.

Med henblik på at forbedre beslutningsgrundlaget kan der gennemføres en nærmere vurdering af de socioøkonomiske effekter ved gennemførelse af et naturprojekt i Ribemarsken.

11. LITTERATUR

Esbjerg Kommune, 2013. Ribe Holme. Etablering af naturlig hydrologi.

Kann, O., 2001: Ribe Å – dens historie og betydning for Ribe by og omegn. *By, marsk og geest 13*: 62-94.

Dato	11. november 2015
Sagsid	15/16827
Login	pne
Sagsbehandler	Peter Raben Nebeling
Telefon direkte	76 16 13 24
Mobilnummer	27 24 13 56
E-mail	pne@esbjergkommune.dk

Notat

Yderligere undersøgelser vedrørende Naturprojekt Ribemarsken

På møde med lodsejerrepræsentanterne den 15. september 2015 aftaltes det, at partnerskabet skulle udarbejde supplerende notater, der nærmere beskriver konsekvenser og mulighederne ved at gennemføre af et naturprojekt i Ribemarsken.

Notaterne er samlet i et dokument, der følger på de næste sider. Det omfatter en beskrivelse af:

1. Miljøeffekter ved åbning af den store åslyng i Ribe Vesterå (2)
2. Potentielle naturforbedringer ved gennemførelse af naturprojekter i Ribemarsken (4)
3. Etablering af spunsvæg i Ribe Vester Å til fordeling af vandføringen ml. Store Åslyng og gennemskæringen – supplerende beregninger (7)
4. Yderligere undersøgelser af økonomi (18)
5. Oplevelsesøkonomiske overvejelser (21)

Miljøeffekter ved åbning af den store åslynge i Ribe Vesterå

Under henvisning til rapporten "Naturprojekt Ribemarsken. FORUNDERSØGELSE AF PROJEKTMULIGHEDER I RIBEMARSKEN" redegøres nærmere for mulige miljøeffekter ved åbningen af den store åslynge i Ribe Vesterå.

Jf. rapporten skelnes der mellem Scenarie 2a – Genåbning af Store Åslynge og etablering af langsgående spuns og Scenarie 3 – Genåbning af åslynger og bevarelse af gennemskæringer uden etablering af sluse/spuns.

Den store åslynge henligger i dag som en tarm på den nederste del af Ribe Vesterå, hvor den nedre del står i fuld hydraulisk kontakt med Vesteråen i udmundingen ca. 1.7 km opstrøms kammerslusen. Den øvre del nord for Bjerrumvej er delvist forbundet med Vesteråen gennem en smal rende, som formentlig kun er aktiv ved høje vandstande. Bjerrumvej sætter herefter en prop i åslyngen. Under de nuværende forhold er der således ingen direkte gennemstrømning af vand i den store åslynge.

Som nævnt i rapporten styres vandstanden i Ribe Vesterå af vandstanden i Vadehavet og afstrømningsforholdene i oplandet. Under normale omstændigheder svinger vandstanden i den nedre del af Ribe Vesterå med ca. 60 cm mellem høj- og lavvande. Mens slusen er lukket opbygges der en højere vandstand i åslyngen, der igen tømmes, når slusen åbnes som følge af at vandstanden uden for slusen er lavere end inden for. Dvs. der to gange døgnet udstrømmer vand fra åslyngen, og at der allerede i dag er en vis vandudskiftning.

Åbning af åslyngen generelt

Den øvre del af åslyngen fra Bjerrumvej ud mod Vesteråen og fra Bjerrumvej og mod syd henligger i dag som et sumpområde med opvækst af tagrør og sødgræs med et delvist åbent vandspejl, og fungerer i dag som levested for en del sumpfugle –rørspurv, rør- og sivsanger samt andefugle. Desuden har områderne potentiale for relativt sjældne og beskyttede arter som rørdrum, rørhøg og plettet rørvagtel. Sumparealet nord for Bjerrumvej udgør ca. 4.4 ha og arealet syd for udgør ca. 4.6 ha.

Åbning af åslyngen vil ske gennem fjernelse af ca. 90.000 m³ sediment og andet materiale i den øvre del af åslyngen således, at der skabes fuld hydraulisk kontakt mellem Vesteråen og åslyngen. Sump og rørskovs-arealerne vil i alt væsentligt herved blive fjernet og levesteds mulighederne for de tilknyttede plante- og dyrearter vil forsvinde i disse områder.

En række af arterne – især småfugle og ænder – vil i et vist omfang dog fortsat kunne etablere sig i bredzonen med opvækst af tagrør og sødgræs i det genrettede vandløb vandløb. Desuden vil der afhængigt af gennemstrømningen etablere sig et nyt strømningspræget vandløbsmiljø med indvandring af den tilknyttede fauna og flora, der vil udgøre en betydelig udvidelse af det egnede opholdsområde for beskyttede fiskearter som f.eks. snæbel, laks, havlampret og flodlampret i Vesteråen.

Hertil kommer oplevelsen af en aktiv åslyng i modsætning til afskårne tarm, den er i dag.

Stuvningseffekterne som vi kender dem i dag vil fortsat være gældende. Den nedre del af åslyngen vil derfor kun i begrænset omfang ændre karakter, og en åbning af åslyngen vil formentlig kun have en meget begrænset effekt på det plante- og dyreliv som er etableret her i dag.

Sammenligning af Scenarie 2a og Scenarie 3

Ses der på miljøeffekterne af de to scenarier med eller uden spuns vil der være en række forskelligheder i åslyngens funktion. Jf. rapporten og det supplerende notat fra Orbicon vil vandet under scenariet med spuns (2a) i en gennemsnitlig sommersituation fordele sig med 65/35 i mellem åslyngen og gennemskæringen. I modsætning hertil vil fordelingen af vandføringen være stort set omvendte situation i Scenarie 3, hvor vandet vil fordele sig frit mellem åslyngen og gennemskæringen med 35/65.

I rapporten nævnes, at den ringere strømningsdynamik i Scenarie 3 indebærer en risiko for tilsanding (og formentlig også tilgroning) af indløbet til åslyngen, hvilket alt end lige vil medføre en endnu større forskydning af vandføringen mod gennemskæringen – med mindre der vedligeholdes og renses op.

Oversigt over miljøgevinster og –tab ved valg af Scenarie 2 eller 3.

Scenarie 2a

Miljøgevinst i forhold til 3

- Højere strømningsdynamik
- Større tilnærmelse til den "naturlige situation"
- Højere grad af aktivt strømmende vandløb både over tid og areal
- Bedre "lokkestrøm" for vandrende fisk

Miljøtab i forhold til 3

- Ingen

Scenarie 3

Miljøgevinst i forhold til 2a

- Ingen

Miljøtab i forhold til 2a

- Ringere strømningsdynamik
- Begrænset tilnærmelse til naturlige forhold
- Mindre omfang af aktivt strømmende vandløb over tid og areal
- Mindre "lokkeeffekt", således at vandrefisk ikke søger ind i åslyngen

Potentielle naturforbedringer ved gennemførelse af naturprojekter i Ribemarsken

Med de skitserede rammer for et eventuelt kommende 'Naturprojekt Ribemarsken' er der i tilknytning til to af projektets mulige 'ben', et potentiale for at øge naturindholdet i henholdsvis vandløbet og i den vidtstrakte marsk, der omgiver Ribe Vesterå til begge sider. I forhold til naturprojekter i marsken er det de lavereliggende arealer, bl.a. i tilknytning til eller i nærheden af Ribe Å eller mindre sideløb, samt arealer omkring fyldgraven langs havdiget og omkring de eksisterende - og eventuelt fremtidige - klæggravsområder i projektområdet, der rummer de største potentialer i Ribemarsken.

Naturen i marskengene, uanset om det er 'på fladen' eller i tilknytning til klæggravsområder, er styret af de hydrologiske forhold og af de praktiserede, landbrugsmæssige driftsformer. Hertil kommer niveauet for og karakteren af eventuelle menneskelige aktiviteter i området, som kan være af både erhvervsmæssig (landbrug) og rekreativ (jagt, fiskeri, vandring, cykling, sejlad m.v.).

I rapporten 'Naturprojekt Ribemarsken - forundersøgelse af projektmuligheder i Ribemarsken' er der gjort rede for en række mulige, naturforbedrende tiltag i projektområdet, og der peges umiddelbart på tre typer af projekter - hydrologiprojekter, tilpasninger af den fysiske udformning af klæggravsarealer og naturvenlig drift af græsarealer. Disse tre typer kan alle bidrage til forbedringer af naturindholdet i projektområdet, men vil især få positive, naturmæssige konsekvenser hvis de i et eller andet omfang kombineres.

Naturprojekter i tilknytning til klæggrave

I tilknytning til de eksisterende klæggravsområder hhv. nord og syd for Kammerlusen er det oplagt, at der fokuseres på både fysiske tilpasninger, vandstandsforhold og drift. Men da både området i Nr. Farup Enge og i Sdr. Farup Enge allerede drives naturvenligt (ingen gødskning/sprøjtning, græsning m.v.) og med en relativ høj vandstand, er det oplagt, at der fokuseres mest på den fysiske udformning af anlæggene, og at der om muligt sker en udvidelse af det tilstødende areal med ekstensivt drevne marskenge.

De efterhånden aldrende klæggrave vil med fordel kunne udsættes for en gennemgribende reovering, hvorved alle stejle bredzoneanlæg jævnes/flades ud og hvorved der så mange steder som muligt sker en gennemgravning af 'balker' og tanger med henblik på, at få flest mulige, rævesikre øer etableret. Disse forslag til indgreb fremgår også af forundersøgelsesrapporten. Desuden vil en udvidelse af det ekstensivt drevne engareal rundt om de to klæggrave have en meget stor betydning for naturindholdet i engene, og det i særlig grad i forhold til en eventuel genskabelse af en mere oprindelig engfuglefauna.

Det samlede sæt af tiltag vil gavne både ynglefugle og trækfugle, som er karakteristiske for marsken og for vådområder med frie vandspejl og øer i marsken. Men samtidig vil naturforbedringerne ved klæggravene også rejse et behov for øget pleje og vedligehold af de menneskeskabte

levesteder for fuglene, og især en fastholdelse af øerne med en rimelig kort og lysåben vegetation er en løbende udfordring.

I forhold til ynglefugle vurderes det, at en forøgelse af antallet og arealet af rævesikre øer vil medføre forbedrede forhold for en lang række arter. Det mest markante vil nok være, at øerne i første omgang vil tiltrække kolonirugende arter som Hættemåge, Fjordterne og Klyde. Sådanne kolonier vil med stor sandsynlighed kunne tiltrække mindre talrige og 'tryghedssøgende' arter som Sorthalset Lappedykker, Sorthovedet Måge og Splitterne som ynglefugle. Hertil kommer de forbedrede forhold for arter, som gerne yngler i den bræmme af rørsump, som vil opstå i tilknytning til øerne – fx Toppet Lappedykker, Rørdrum, Grågås, Gråand, Krikand, Knarand, Spidsand, Troldand, Rørhøg, Blåhals og Skægmejse. På marskengene rundt om klæggravsarealerne vil der med en særlig ekstensiv drift, som inkluderer fastholdelse af vedvarende græs, ingen brug af kunstgødning og gylle, ingen sprøjtning og en høj vandstand, også kunne skabes gode leveforhold for en række af de engfuglearter, der tidligere var karakteristiske for marsken. Det drejer sig om arter som Strandskade, Vibe og Rødben, men også om fåtallige og truede arter som Stor Kobbersneppe og Brushane.

I vinterhalvåret vil klæggravsarealer med den rigtige fysiske udformning og tilstødende marskenge med den fornødne ro og fred (ingen færdsel) udgøre meget vigtige opholds- og fødesøgningssteder for en lang række arter af især vandfugle. Særligt i situationer, hvor stormene raser og vandstandene er ekstraordinært høje i Vadehavet i længere tid af gangen, har klæggravsområderne en afgørende betydning som højvandsrasteplads for rigtigt mange af Vadehavets fuglearter.

En genopretning og en udvidelse af forvaltningsområderne vil skabe forbedrede forhold for især trækkende gæs (Grågås, Kortnæbbet Gås, Bramgås), ænder (Gravand, Gråand, Krikand, Pibeand) og vadefugle (Strandskade, Hjejle, Vibe, Tinksmid, Mudderklire, Rødben, Sortklire, Hvidklire, Storspove, Lille Regnspove, Dobbeltbekkasin og Brushane). Men også mågefugle som Stormmåge, Hættemåge, Dværghmåge og Sortterne vil nyde godt af de forbedrede raste- og fødesøgningsforhold, ligesom rovfugle som Havørn, Vandrefalk, Dværghfalk og Blå Kærhøg vil blive regelmæssige gæster i områderne i vinterhalvåret.

Naturvenlig drift og hævet grundvandstand på græsarealer

Stort set hvor som helst i Ribemarsken kan man relativt let lave projekter, der på sigt kan medvirke til en forbedring af naturindholdet og biodiversiteten i den inddigede marsk, og forundersøgelsen giver flere eksempler på hvordan der kan skabes fugtige, vedvarende enge, hvor naturgenopretning kan kombineres med ekstensive driftsformer som græsning og høslæt. Sådanne ekstensive driftsarealer vil med årene udvikle en artsrig og urterig flora samt et tilhørende rigt dyre- og fugleliv.

I forhold til marskengenes oprindelige, karakteristiske fuglefauna og betydning som yngleområde, vurderes det, at mere almindelige og vidt udbredte arter som Strandskade, Vibe, Rødben og Gul vipstjert ret hurtigt vil opbygge gode bestande. På længere sigt er der også mulighed for, at mere krævende og fåtallige arter som Stor kobbersneppe, Brushane og Engsnarre vil vende tilbage som ynglefugle i Ribemarsken, og i de mest

fugtige dele, hvor der eventuelt udvikles rørsumpe, kan en art som Plettet rørvagtel indfinde sig som ynglefugl, ligesom bestandene af Blåhals formentlig også vil styrkes. Og især hvis græsning kombineres med sene høslæt på større arealer, vurderes det, at Hvid stork atter kan blive fast ynglefugl i og omkring Ribe.

For en række trækfugle spiller sammenhængende områder med vedvarende, fugtige græsarealer også en rolle som fødesøgnings- og rasteområde for arter som Grågåse, Kortnæbbet gåse, Bramgåse, Pibeand, Krikand, Storspove, Hjejle og Vibe. Hertil kommer, at de vil spille en betydelig rolle for træk- og vintergæstende arter af rovfugle og spurvefugle, som fx Fjeldvåge, Blå kærhøg, Vandrefalk, Dværgfalk, Bjerglærke, Bjergirisk og Snespurv.

I forhold til det øvrige dyreliv savnes et godt grundlag for vurderinger af det naturmæssige potentiale, men eventuelle fremtidige landbrugsområder med engfuglevenlig drift vil givetvis kunne styrke grundlaget for det sjældne 'makkerpar', vandplanten Krebseklo og gulsmeden Grøn Mosaikguldsmed, som tidligere blev fundet i Ribemarsken, og som ellers har ét af de meget få danske vokse/levesteder i Tøndermarsken. Grøn mosaikguldsmed er fredet og figurerer på Habitatdirektivets bilag IV.

Naturmæssige konsekvenser af etablering af stier

Som angivet i forundersøgelserapporten er der to aspekter af de mulige konsekvenser ved anlæggelsen af stier i projektområdet, alt efter om de følger eksisterende veje og stier eller om de ny-anlægges som trampestier langs med åen og/eller gennem enge i området.

Både hollandske og danske undersøgelser antyder, at menneskelig færdsel i åbne landskaber som fx marsken nedsætter antallet af ynglende engfugle i nærheden af stier og veje. Dels flytter mange af fuglene væk fra befærdede stier, dels flyver de oftere op fra rederne, når der er færdsel i nabolaget. De hollandske undersøgelser viser, at vadefuglearterne er forskelligt påvirket af den forstyrrelse, som publikum medfører. Det er også påvist, at rovdyr og rovfugle har lettere spil over for jordrugende fugle, der ofte bliver forstyrret.

Anlæggelsen af stier i det åbne marsklandskab kan – i ét eller andet omfang – også påvirke trækfuglenes muligheder for at udnytte projektområdet som raste- og fourageringsområde. Hertil kommer, at menneskelig færdsel langs med åen også vil forstyrre en art som Odderen, men de mere præcise konsekvenser heraf kendes ikke.

Derfor er det, som også anført i forundersøgelsen, vigtigt, at nye vej- og stinet planlægges ud fra den bedst mulige viden om eksisterende og potentielle forekomster af følsom natur, herunder arter som Stor kobbersnepe og Klyde, der er kendte for at have en relativ stor flugtafstand og reaktionstid overfor menneskelig færdsel i yngleområderne.

Etableringen af vandre- og cykelstier i projektområdet vil i forhold til naturen i området i første række spille en rolle i kraft af de forbedrede muligheder, der vil blive for at få flere og bedre oplevelser i det helt særlige å- og marsklandskab.

NOTAT

Projekt	Esbjerg Kommune - omlægning af Ribe Vesterå
Projektnummer	1391400229
Kundenavn	Esbjerg Kommune
Emne	Etablering af spunsvæg i Ribe Vester Å til fordeling af vandføringen ml. Store Åslynge og gennemskæringen – supplerende beregninger
Til	Peter Raben Nebeling
Fra	Morten E. Larsen
Projektleder	Hans-Martin Olsen
Kvalitetssikring	Hans-Martin Olsen
Revisionsnr.	3
Godkendt af	Henrik V. Sørensen
Udgivet	25-11-2015

Sammenfatning / konklusion

Der er gennemført en række supplerende beregninger for at afdække nærmere om det i forundersøgelsen beskrevne scenarie 2a kan have betydning for afvandingsmæssige forhold, sedimentation og tømningshastighed efter stormflod.

Beregningerne viser, at scenarie 2a med opdeling af vandmængden, så en del ledes gennem Store Åslynge og en del ledes gennem gennemskæringen, kan gennemføres uden negativ påvirkning på de afvandingsmæssige forhold. Dette er eftervist ved at sammenholde karakteristiske vandstande for scenariet med de eksisterende forhold og karakteristiske vandstande for scenarie 2a.

Analysen af spunsvæggens betydning for vandstanden opstrøms gennemskæringen viser desuden, at spunsvæggen foruden de karakteristiske vandstande heller ikke har betydning for hverken den maksimale vandstand eller varigheden under en højvandshændelse.

I analysen af scenarie 2a er spunsvæggens højde ikke dimensioneret. Beregninger af forskellige højder på spunsvæggen viser, at fordelingen af vandmængden og dermed hastighederne i hhv. Store Åslyng og gennemskæringen kan styres med spunsvæggens højde. I en dimensionering af spunsvæggen bør krav til den fremtidige fordeling af vandmængden og ønskede hastigheder være de styrende parametre for spunsvæggens højde.

1. Baggrund

I forbindelse med forundersøgelsen af omlægningen af Ribe Vester Å så den tidligere åslyng "Store Åslyng" genåbnes, er der lavet analyser af forskellige tiltag. Tiltagene har bl.a. omfattet en lukning af den eksisterende gennemskæring, så den fulde vandmængde føres gennem Store Åslyng. Analysen af tiltaget har vist, at det medfører en forhøjet vandstand opstrøms Store Åslyng. Det er ikke acceptabelt for de vandløbsnære lodsejere. Ligeledes vil tiltaget medføre, at lystsejlere fra Ribe skal sejle gennem Store Åslyng. Det er ikke acceptabelt for lystsejlerne.

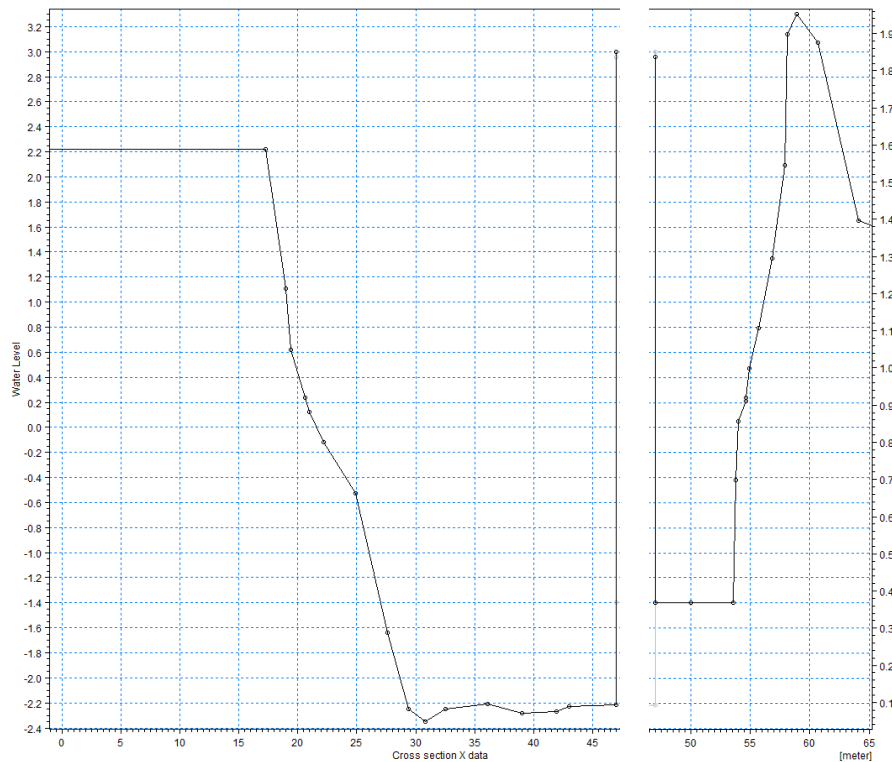
Med udgangspunkt i analyseresultaterne fra undersøgelsen og interessentmøder er partnerskabet (Esbjerg Kommune, Naturstyrelsen og Nationalpark Vadehavet) nået frem til et "kombinationsscenario", hvor der tages hensyn til både de dyrkningsmæssige interesser og lystsejlerne, samtidig med at der føres vand gennem Store Åslyng. I scenariet åbnes Store Åslyng og gennemskæringen fremstår uændret. For at sikre gennemstrømning i Store Åslyng etableres der en spunsvæg i Ribe Vester Å. Med spunsvæggen opdeles det eksisterende tværsnitsprofil, så en delvandmængde ledes til Store Åslyng og den resterende vandmængde ledes til gennemskæringen. Spunsvæggen kan etableres med en højde, så ca. 50 % af vandet ved mindre vandstande føres gennem Store Åslyng. Ved høje vandstande skal spunsvæggenes højde sikre, at vandet hovedsagelig føres i gennemskæringen ved at vandet strømmer hen over spunsvæggen.

2. Modelopsætning

Kombinationsscenariet er analyseret med modelberegninger i MIKE11. Som reference er der ligeledes gennemført modelberegninger af de eksisterende forhold. I det følgende er resultaterne af de to modelberegninger sammenholdt for at vurdere konsekvenserne af kombinationsscenariet. Kombinationsscenariet vil i det følgende blive omtalt som scenarie 2a.

3. Vandfordeling

Spunsvæggen i scenarie 2a er i modellen beskrevet ved, at det eksisterende tværsnitsprofil i st. 14.493 m opstrøms gennemskæringen er opdelt, se Figur 1. For at hindre interferens på beregningerne er spunsvæggenes topkote sat til 3,0 m DVR90 i beregningerne. Den anvendte højde på 3 m DVR90 er således alene anvendt for at beregne effekter i forhold til fordeling af vandet ved forskellige vandstande (afstrømninger).

Figur 1 Tværsnitsprofil i st. 14.493 m opdelt af spunsvæg

Med opdelingen leder den venstre del af tværsnittet vand til Store Åslynge, mens den højre del leder vandet til gennemskæringen. Fordelingen af vandet mellem hhv. Store Åslynge og gennemskæringen afhænger af, hvor i tværsnitsprofillet spunsvæggen placeres.

Opdelingen af tværsnittet som angivet på Figur 1 medfører, at 2/3 af en normalvandføring ledes til Store Åslynge mens den resterende 1/3 ledes til gennemskæringen. Placeres spunsvæggen, så vandløbet mod gennemskæringen bliver bredere, vil en større del af vandet løbe gennem gennemskæringen og en mindre andel gennem Store Åslynge. Vandløbet mod gennemskæringen skal være så bred, at der også fremadrettet er mulighed for sejlads mod gennemskæringen.

Rykket spunsvæggen, så sejlrenden får en bredde på 9 meter, vil vandet fordele sig med 45 % mod Store Åslynge og 55 % mod gennemskæringen. Kombineres sejlrendebredden på 9 meter med en bundhævning mod gennemskæringen til -1,6 m DVR90 øges gennemstrømningen mod Store Åslynge til 54 %, mens 46 % vil løbe mod gennemskæringen. Endelig kan man indsnævre sejlrenden til 8 meter kombineret med en bundhævning til -1,4 m DVR90 (valgt fordi den giver samme vanddybde som over sandaflejringerne længere opstrøms), hvorved fordelingen

bliver 69 % af vandmængden mod Store Åslyngge og 31 % af vandmængden mod gennemskæringen, se Figur 1.

I praksis vil man gennem tilpasning af sejlrendebredde og –dybde kunne styre fordelingen i meget vid udstrækning. I detailprojekteringen må der tages stilling til den ønskede fordeling og eventuelle krav til sejlrendebredde.

Spunsvæggens højde har som beskrevet ovenstående også betydning for fordelingen af vandføringen. Såfremt spunsvæggens højde sænkes til mindre end de viste 3,0 m DVR90 kan en større del af vandet ledes til gennemskæringen ved store vandføringer.

4. Vandstande

Resultaterne af analysen af scenarie 2a er i det følgende sammenholdt med reference beregningerne, som viser de eksisterende forhold. Der er for både scenarie 2a og de eksisterende forhold lavet beregninger for perioden 1990 til 2010. På baggrund af beregningerne er der efterfølgende lavet karakteristiske vandstande. De karakteristiske vandstande er til sammenligning angivet på længdeprofilplot på **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** til Figur 0, se også bilag 1 – 6.

Resultaterne viser, at vandspejlet opstrøms Store Åslyngge i en sommermiddel- og vintermiddelsituation ligger vandspejlet omkring 0 m DVR90, mens det i en sommermedianmaksimumssituation når op på lige under 1,0 m DVR90. Vintermedianmaksimum og 5-års maksimum er ikke overraskende højest med vandspejle mellem 1,5 og 2,0 m DVR90.

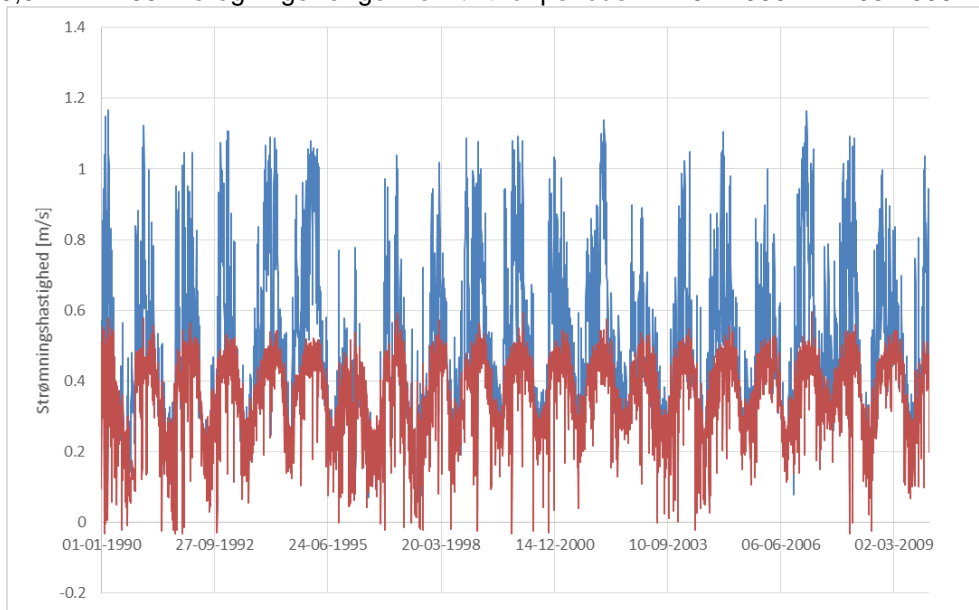
Længdeprofilplottene viser, at de karakteristiske vandstande er uændrede eller reducerede med scenarie 2a. Dette gælder for alle de i afsnit 3 nævnte kombinationer af spunsplacering og højde af bunden mod gennemskæringen.

5. Strømhastigheder og sedimentation

Sammenholdt med de eksisterende forhold ledes en delmængde af vandet i scenarie 2a uden om gennemskæringen. Hermed reduceres vandføringen og dermed strømningshastigheden i gennemskæringen. På Figur 2 er døgn maksimum strømningshastighed i gennemskæringen angivet.

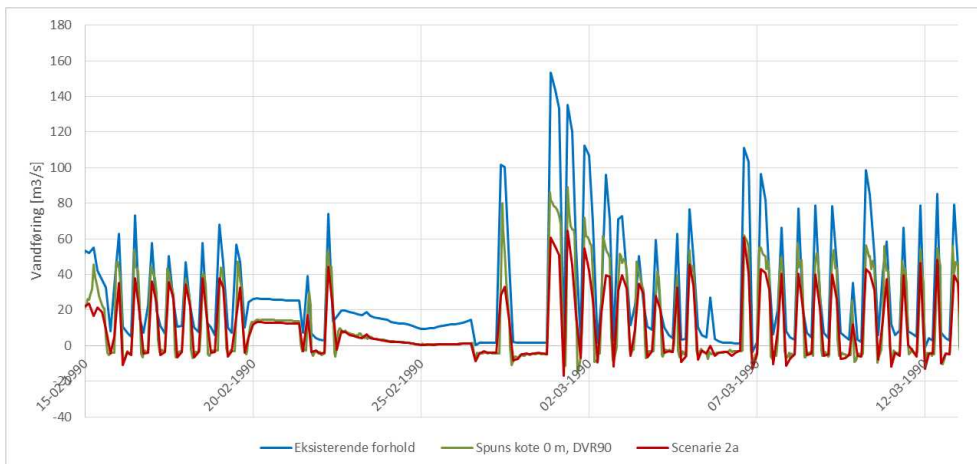
Figur 2 viser, at døgn maksimum hastighederne i gennemskæringen halveres i scenarie 2a sammenholdt med de eksisterende forhold. Dette er imidlertid beregnet med en spunshøjde på 3,0 m DVR90.

Såfremt højden på spunsvæggen reduceres, vil en større vandmængde ledes gennem gennemskæringen og hastighederne vil øges. Som eksempel herpå er der lavet en beregning, hvor spunsvæggens højde er reduceret, så overkanten er i kote 0,0 m DVR90. Beregninger er gennemført for perioden 14-02-1990 – 14-03-1990.

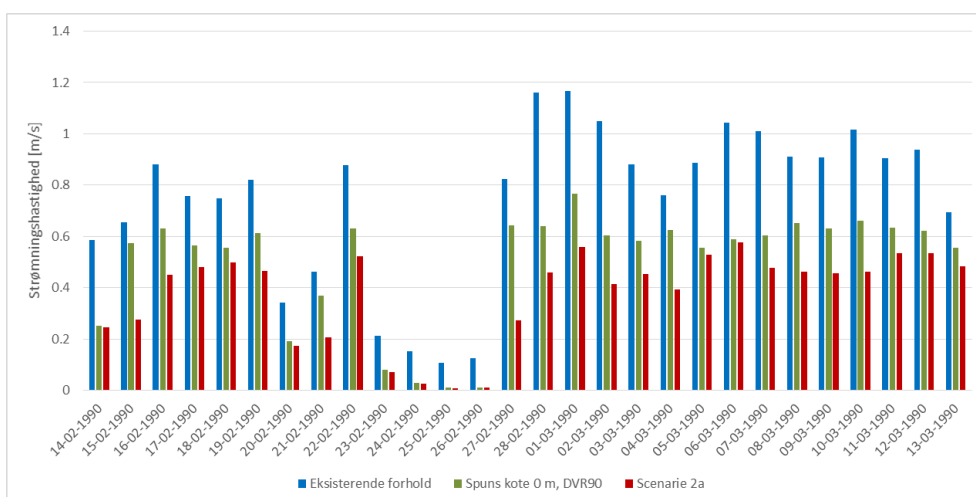

Figur 2 Døgn maksimum strømningshastighed i gennemskæringen; Blå linje angiver de eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

Figur 3 viser, hvordan vandføringen gennem gennemskæringen øges ved den reducerede højde på spunsvæggen. Figur 4 viser, hvordan hastigheden gennem gennemskæringen ligeledes øges ved den reducerede højde på spunsvæggen.

Figur 3 Vandføring i gennemskæringen ved eksisterende forhold, scenarie 2a samt spunsvæggens overkant i kote 0 m DVR90

Figur 4 Døgn maksimum hastighed i gennemskæringen ved eksisterende forhold, scenarie 2a samt spunsvæggens overkant i kote 0 m DVR90

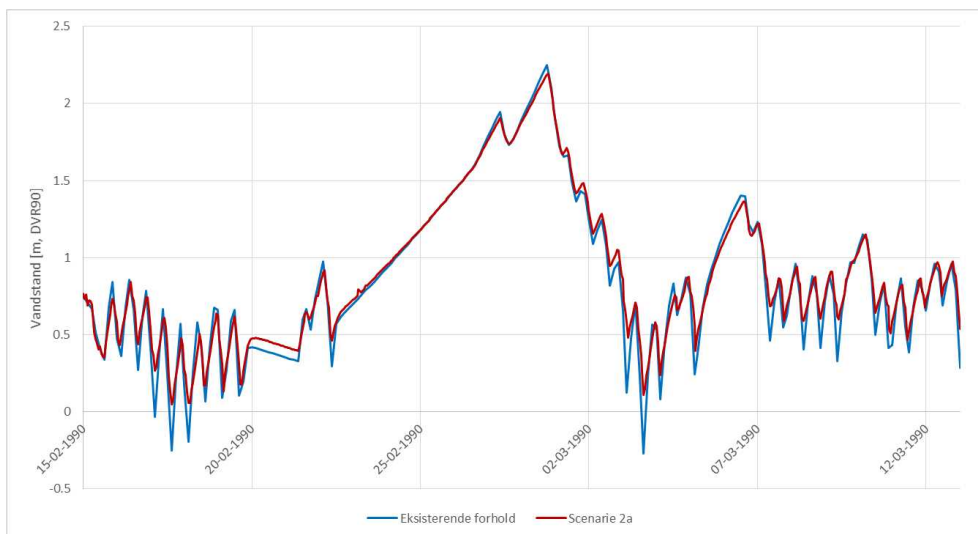
Det vurderes, at der ofte vil forekomme strømhastigheder på 0,5 m/s eller højere i gennemskæringen efter etablering af en spuns. Forekomsten vil være hyppigere med en topkote omkring 0,0 m DVR90 end ved den beregningsmæssige topkote på 3,0 m DVR90.

På den baggrund er det ikke sandsynligt, at der vil ske aflejring i større omfang i gennemskæringen, hvis man etablerer spunsvæggen. Mere grovkornet materiale opsamles i dag i to sandfang opstrøms Ribe, mens det mere finpartikulære relativt nemt resuspenderes og føres videre til Vadehavet.

6. Tømning efter stormflod

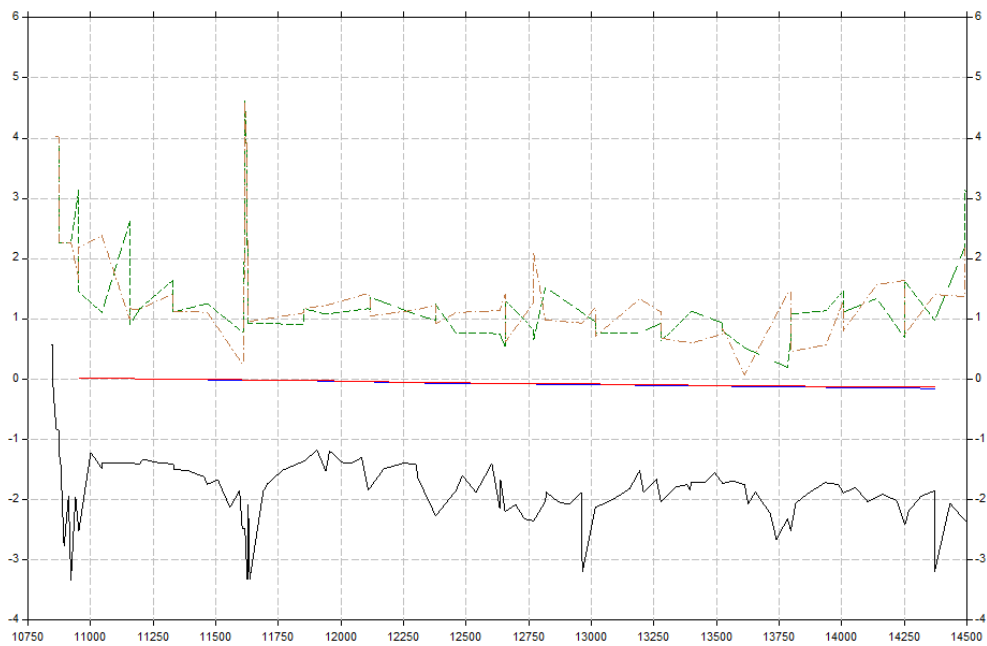
Den 28. februar 1990 forekom en af de højeste vandstande i Ribe Å i perioden 1990 – 2010. Nedenstående på Figur 5 ses den modellerede vandstand umiddelbart opstrøms gennemskæringen ved hhv. de eksisterende forhold og ved scenarie 2a. Figuren viser, at der ikke er den store forskel på hverken den maksimale vandstand eller varigheden ved højvandshændelsen.

Beregningerne viser, at hverken spunsvæggen eller spunsvæggens højde i scenarie 2a har betydning for, hvor lang tid det tager før vandstanden falder opstrøms gennemskæringen efter en højvandsperiode. Spunsvæggen kan således etableres uden at det har konsekvenser for tømningen af Ribemarsken efter en stormflod, særligt hvis den etableres med en topkote nærmere 0,0 m DVR90 end 3,0 m DVR90. Beregningen er vel at mærke gennemført for profilet vist på Figur 1. Etableres profilet mod gennemskæringen med en bredde på 10 meter, vil kapaciteten i forhold til tømning være endnu bedre.

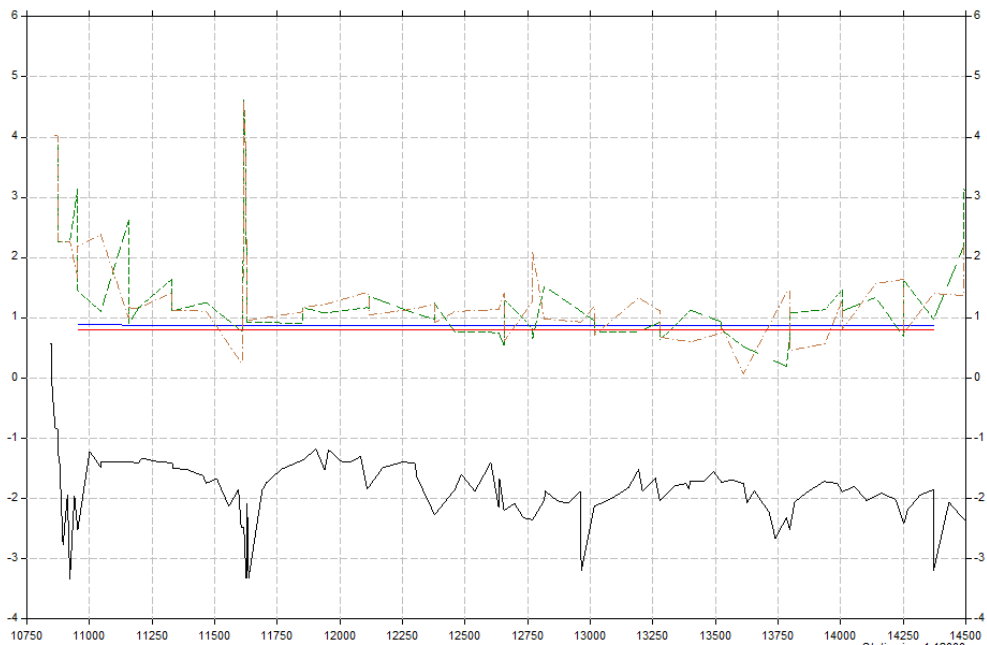

Figur 5 Vandstand ved hændelsen d. 28. februar 1990; Blå linje angiver de eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

7. Figurer

Figur 6 Beregnet sommer middel vandstand; Blå linje angiver eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

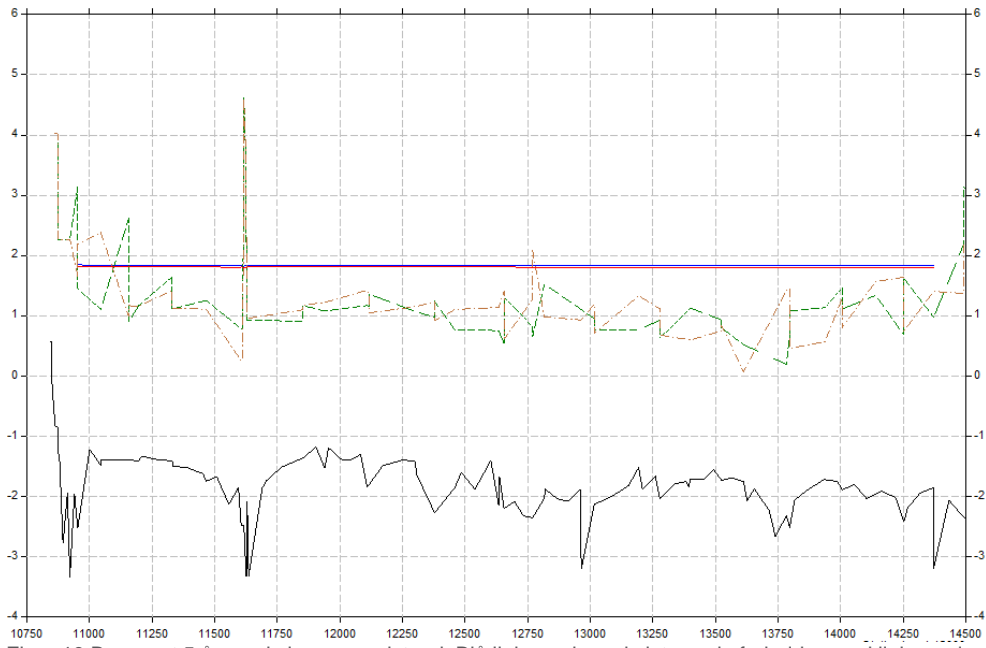
Figur 7 Beregnet sommer median maksimum vandstand; Blå linje angiver eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

Figur 8 Beregnet vinter middel vandstand; Blå linje angiver eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

Figur 9 Beregnet vinter median maksimum vandstand; Blå linje angiver eksisterende forhold og rød linje angiver scenarie 2a

Figur 10 Beregnet 5 års maksimum vandstand; Blå linje angiver eksisterende forhold og rød linje angiver scenario 2a

Yderligere undersøgelser af økonomi

Lodsejerrepræsentanterne har ønsket en nærmere beskrivelse af, hvad de enkelte projektdele forventes at koste, herunder mulighederne for at tilvejebringe de nødvendige midler til at gennemføre de enkelte projektdele samt en vurdering af, hvad projektet kan genere af økonomi.

Vurdering enkelte projektdele

Åbning af åslynge

Anlægsudgiften til åbning af den store åslynge udgør, jævnfør forundersøgelsesrapporten, overslagsmæssigt 17 mio. kr., for en løsning, hvor der etableres en spuns til at fordele vandet. Etableres en løsning uden spuns udgør udgiften overslagsmæssigt 15 mio. kr.

Partnerskabet vurderer, at det vil være attraktivt at søge finansiering til åbning af den store åslynge gennem et EU-LIFE projekt. Her vil der kunne opnås op til 75 % medfinansiering fra EU, såfremt projektet er bundet op på prioriterede naturtyper og arter (snæblen).

Partnerskabet vurderer, at mulighederne for at opnå den pågældende medfinansiering fra EU-LIFE er gode, forudsat at projektet gennemføres på en måde, så der skabes tilstrækkelige naturforbedringer. Det er partnerskabets vurdering, at en løsning med etablering af en spuns, der tvinger en større del af vandføringen ind i åslyngen, vil have bedre mulighed for at nyde fremme end en løsning uden spuns.

Den resterende finansiering (ca. 4 mio. kr.) skal tilvejebringes af andre kanaler. Det kan være kommunale midler, støtte fra Nationalpark Vadehavet eller fra fonde. Det er partnerskabets vurdering, at tilvejebringelse af dette beløb er realistisk, særligt set i forhold projektets natur- og turistmæssige effekter.

Såfremt der ikke opnås EU-medfinansiering vil projektet skulle finansieres alene af Esbjerg Kommune, Nationalpark Vadehavet og fonde. Det vurderes som meget vanskeligt at tilvejebringe den fulde finansiering gennem disse kanaler.

Lodsejere, der kan dokumentere, at de lider et økonomisk tab i forbindelse med gennemførelsen af projektet vil kunne få en erstatning svarende til tabet, jævnfør reglerne for udbetaling af erstatning. Erstatning for fx reduceret jagtmulighed kan derfor udbetales til lodsejere, forudsat at den pågældende lodsejer kan dokumentere et økonomisk tab.

Selve anlægsarbejdet med åbning af åslyngen vil ikke berøre landbrugsarealer, bortset fra leje af mindre arealer i anlægsfasen (adgangsveje og byggeplads).

Jævnfør i øvrigt afsnit 9, Finansiering, i forundersøgelsesrapporten.

Terrestriske naturforbedringer

Som beskrevet i rapportens afsnit 5.2 kan der gennemføres en række naturforbedringer i Ribemarsken, hvor der skabes vådere natur. Selve anlægsudgiften til at skabe den vådere natur er forholdsvis beskeden. Således vil der i alle de nævnte deloplunde (eksklusiv engområdet vest for Nr. Farup) kunne skabes vådere natur for ca. 1,75 mio. kr.

Kompensation til de landmænd, der ønsker at indgå i disse projekter kan opnås via støtte gennem landdistriktsmidlerne. Der eksisterer en række ordninger til omlægninger af arealer til vådere natur (jævnfør forundersøgelserapportens afsnit 9.2). Disse midler har imidlertid hidtil haft et støttemæssigt omfang, så de ikke har været tilstrækkeligt økonomisk interessante for den enkelte lodsejer. Offentlige myndigheder har ikke mulighed for at supplere støtten, da det er en form for statsstøtte, hvilket ikke er lovligt.

Ud over at skabe vådere natur kan der indgås aftaler om driften af arealer til vedvarende græs og afgræsning.

Tilvejebringelse af finansiering til skabelse af vådere natur og ændret dyrkningsform skal derfor formentlig i meget stort omfang suppleres gennem anden støtte. EU-LIFE kan komme på tale, hvis der tilvejebringes et projekt af en vis størrelse. Der vil i givet fald kunne gives en engangserstatning, svarende til det tab lodsejeren lider ved at arealet blive vådere.

En mulighed er at kombinere støtte fra landdistriktsmidlerne med støtte fra private fonde, hvor der fx opkøbes jord, som sælges og/eller forpagtes med bindinger til arealanvendelsen/fugtigheden på arealet. Derved vil der antageligt kunne opnås attraktive aftaler for begge parter.

Hvorvidt private fonde vil indgå med jordopkøb vil afhænge af, hvor attraktivt et projekt der kan skabes, herunder hvor betydelige naturforbedringer det medfører på de enkelte arealer. Det vurderes umiddelbart, at dette har en længere tidshorisont end åbning af åslyngen. En åbning af åslyngen vurderes i øvrigt at have positiv synergi på interessen hos private fonde for at indgå i projekter om vådere natur.

Stier

Anlæg af de skitserede trampestier med tilførende broer/spange og skiltning vil kunne etableres for ca. 750.000 kr. forudsat, at der ikke skal betales kompensation til berørte lodsejere.

Det vurderes, at der er særdeles gode muligheder for at opnå ekstern fondsstøtte til de skitserede trampestier.

Afmærkning af cykelspor langs Bjerrumvej vurderes at skulle finansieres af Esbjerg Kommune som følge af at det er en del af en eksisterende infrastruktur (Pris 0,5 mio. kr.).

Anlæg af cykelsti langs Bjerrumvej vil i givet fald, som følge af en pris på ca. 20 mio. kr., formentlig skulle finansieres af en kombination af kommunale midler og eksterne midler. Det vurderes som meget

vanskeligt at tilvejebringe finansiering til et sådant projekt på nuværende tidspunkt.

Hvad kan projektet generere af økonomi

Gennemførelse af projektet eller dele heraf vil have positiv påvirkning på turisterhvervet i form af flere besøgende turister til Ribeområdet, jævnfør i øvrigt notat herom.

Derudover vil en gennemførelse af projektet have en positiv indvirkning på muligheden for tiltrækning af tilflyttere til Esbjerg Kommune. Jævnfør afsnittet om turismepotentialet er der en stigende efterspørgsel efter naturoplevelser. Ikke kun på længerevarende ferier, men også i nærområdet, altså også når vi er turister i vores egen kommune.

Samlet set rummer projektet et betydeligt økonomiske muligheder i forhold til turisme og lokal bosætning. Skal vi tiltrække nye gæster og borgere til vores område, skal vi som minimum tilbyde naturoplevelser som er lige så attraktive, som andre steder, hvor der investeres massivt for at gøre sig attraktive.

Oplevelsesøkonomiske overvejelser

Udvikling af faciliteter er nødvendigt for at tiltrække turisme og bosætning

Efterspørgslen på oplevelsesøkonomiske tilbud, og herunder turisme, vokser. Turismen er internationalt prognosticeret til at vokse 3,4% om året (UNWTO, 2014) frem mod 2030. I Europa og Danmark forventes væksten at ligge på 2,2% (UNWTO, 2014). Desværre har turismen uden for København og ved den jyske vestkyst ikke formået at vokse i samme takt som den internationale turisme. Forklaringerne er flere, men grundlæggende har det danske turismeprodukt ikke udviklet sig gennem 15-20 år. Der mangler attraktive tilbud for de forskellige segmenter af turister og vi har især mistet gæster til Mecklenburg-Vorpommern og andre tyske destinationer, som har investeret i nye anlæg, faciliteter og oplevelsesmuligheder.

Kommuner og byer der agter at tiltrække den sociale, kulturelle og mobile kapital og derigennem sikre bosætning samt nye virksomheder, oplever også en stigende efterspørgsel på rekreative tilbud og oplevelsestilbud. Disse byer og kommuner står svagt, hvis ikke der investeres i reelle kulturtilbud foruden adgang til faciliteter og rammer i naturen for dem der vil cykle, løbe, vandre, ro kajak, fiske osv.

Efterspørgslen på udendørs faciliteter til f.eks. motionsløbere, cyklister, mountainbikere, kajakroere, lystfiskere og fugleinteresserede er stigende i hele den vestlige verden (ATTA, 2013). Behovet for at komme fra kontorerne stillesiddende arbejde, for at bevæge sig i og opleve naturen har aldrig været større. Samtidig kræver moderne, ressourcestærke, urbaniserede forbrugere, at det skal være nemt og hurtigt for brugerne at komme ud i naturen. Ingen gider mere spildtid end nødvendigt på transport, informationssøgning, det gode tilbud mv.

Dermed også sagt, at det område hvor man får de bedste oplevelser, ja, der tager man hen. For f.eks. den fugleinteresserede er fuglene 'reason to go', men skal der forceres hegn, kravles gennem sivbræmmer eller mødes man af irriterede lodsejere der brækker sig over, at man går på deres jord, fordi der ikke er stier, så bliver fuglemanden væk. For lystfiskeren er godt fiskeri 'reason to go', og samtidig skal der skiltes, så bilen kan stilles uden at stå i vejen, der skal skiltes så man kan finde ned til åen eller søen, det skal være nemt at købe fiskekort, der skal være rensefaciliteter på overnatningsstedet osv. Faciliteterne er ikke den primære årsag til at turisten kommer, men snarere forudsætningen for at et område fortsat kan fastholde konkurrencekraft i den internationale konkurrence om turister. Den fysiske og formidlingsmæssige infrastruktur er forudsætninger for at kunne blive på markedet og forstærker et områdes omdømme som godt at komme til.

Målgrupper for Ribemarsken

Målgrupperne for udendørsfaciliteter er mange og her er nævnt nogle af dem:

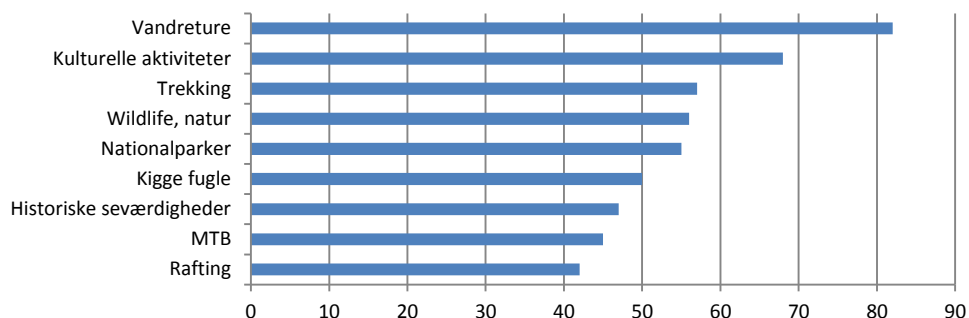

Det fremgår, at der er tale om ganske mange, forskellige grupper som får gavn af stier, ruter, fuglekig mv. i forbindelse med Ribemarsk-projektet. For turismesektoren, herunder ferie- og erhvervsturisme, vil en attraktiv og tilgængelig Ribemarsk være interessant. Ribemarsken vil opleves som en del af Nationalpark Vadehavet og dermed også som en del af Verdensarv Vadehavet, uagtet det rent teknokratisk set ikke ligger inden for Verdensarv-områdets afgrænsning.

Etableringen af Nationalpark Vadehavet og udnævnelsen til Verdensarv betyder, at området har bevæget sig ind i en ny liga for turismedestinationer. Vadehavet er nu i samme liga som Serengeti (Tanzania), Grand Canyon (USA) og Great Barrier Reef (Australien), og dermed gået fra at være som de andre danske destinationer, til at komme i den globale Champions League. Det medfører, at der vil komme turister med viden og erfaring fra andre nationalparker og verdensarvssteder, der forventer at Vadehavet, og herunder Ribemarsken, er tilgængeligt rent fysisk. Også f.eks. fisketurister vil komme til, da fiskeri efter den rødlistede laks og eftertragtede havørred er attraktivt, men også noget der almindeligvis er kostbart. Her kan fisketuristen betale en meget lav pris for et fiskekort - set med internationale briller - og få adgang til at fange laks.

Når vi rejser, tager vi i stigende grad vores interesser med på ferie, eksempelvis er salget af aktive ferier steget med 60% i perioden 2009-2013 i den vestlige verden, og omsætningen andrager 500 mia. kr. Samlet udgør aktive rejser 16-26% af det samlede antal rejser verden over. Det gør aktiv ferie, herunder natur- og kulturferier, til det hurtigst voksende turismesegment (ATTA, 2013). Eksempelvis i Skotland omsætter naturturisme for 14 mia. kr. og beskæftiger 39.000 mennesker (ATTA, 2009).

Aktive turisters forbrug af udvalgte aktiviteter, % (2009)

(ATTA 2009, 2013)

Tal på turismen

Det er ikke muligt præcist at beregne, hvor mange turister der vil komme til området. Men at der vil komme flere til er evident. Hertil kommer, at prisen for en overnatning også vil stige, hvis turismevirksomhederne griber mulighederne. Turister er nemlig klar til at betale mere for et spændende sted at sove end et sted med få og kedelige aktivitetsmuligheder. For turismeerhvervet giver det mulighed for at kunne kommunikere, udvikle og markedsføre flere interessante tilbud.

Turismeomsætningen vil dermed stige og skabe skatteindtægter og jobs. En øget omsætning på flere mio. kr. burde være realistisk, da eksempelvis alene 1.000 gæster der overnatter 4 døgn omsætter for 2,5 - 2,8 mio. kr.

Usikkerheden i beregningen af den øgede tilstrømning afhænger ikke kun af udviklingen af selve Ribemarsken, men også af tyngden af den fælles markedsføring og af turismevirksomhedernes lyst til at bidrage til samarbejdet. Kombinationen af natur og kultur er dog sjælden stærk i nordeuropæisk sammenhæng, fordi, der inden for ganske få kilometer, ja nærmest gå-afstand, er en Verdensarvsnatur, en nationalpark og på sigt en Ribemarsk man kan komme ud i, modsat nu, hvor man overvejende ser på den fra afstand. Det, kombineret med nærheden til urbane tilbud i form af cafeer, restauranter, shopping, kulturliv, museer og et attraktivt bymiljø, udgør en absolut styrke for turismen i og omkring Ribe.

Når der arbejdes med udvikling af turisme måles der på flere nøgletal, bl.a. overnatninger, omsætning, døgnforbrug, jobskabelse og skatteindtægter. En fingerregel siger, at 1 mio. kr. i omsætning = 1,6 årsværk. Hotelindustrien skaber næsten dobbelt så mange arbejdspladser som camping og feriehuse pr. omsat mio. kr. Til gengæld overnatter camping- og feriehusegæster flere dage pr. rejse end hotelgæsten, dvs. investeringen i at tiltrække hver gæst er lavere for camping- og feriehuse. Alle turister er altså gode turister ud fra et økonomisk synspunkt.

En gennemsnitsturist på Vestkysten lægger ca. 500 kr. i døgnet. I Tønder kommune er det godt 450 kr., mens det er 100 kr. højere i Ringkøbing-Skjern kommune (VisitDenmark, 2015). En havørredfisker på den fynske kyst lægger 697 kr. i døgnet (Havørred Fyn, 2013). Andre 'special

interest´ turister lægger minimum det samme som gennemsnits-turisterne, og nogle lægger betydeligt mere (Region Syddanmark, 2014). Erhvervsturister i Provinsen lægger ca. 1.500-2.000 kr. i døgnnet, mens det er højere i København (VisitDenmark, 2014).

Nye jobs og virksomheder

Udviklingen af en bæredygtig infrastruktur med stier, skilte, fugleskjul mv. i Ribemarsken vil tiltrække nogle typer af turister mere end andre. Der vil komme flere fisketurister, fugleinteresserede og naturinteressererede i det hele taget. Vigtigt for Ribemarsken og netop denne type turister er, at turismen i Ribemarsken udvikles bæredygtigt. En tendens, der vil blive forstærket i takt med, at nationalparken og Verdensarven bliver mere kendt, og tiltrækker særligt bevidste og ressourcestærke turister. Vigtigt er også, at f.eks. fisketurister og fuglefolk især vil komme april-juni og august-oktober, altså i skulder- og ydersæsonerne, hvor der er meget brug for flere gæster, især i feriehusene og campingpladserne.

Internationalt ses, at når udviklingen af friluftsfaciliteter og infrastrukturer designes rigtigt, så opstår nye specialiserede virksomheder, jobtyper og beskæftigelsesmuligheder. Det samme vil kunne ske omkring Ribemarsken og nationalparken. Det kan man f.eks. se på Sydfyn omkring Øhavs-stien og den sænkede færge, Gendarmstien langs Flensborg Fjord, Skåne- og Hallandsleden i Sverige samt i udpræget grad i England og Tyskland. Her etableres stiforløb og opbygges faciliteter, infrastruktur, skiltning, informationsmateriale på flere medier og markedsføring på højt niveau. Man har typisk inddraget brugerne eller konkret samarbejdet med internationale mærkningsordninger for cykelruter (f.eks. Bike+Bett) og vandrerruter (f.eks. Leading Quality Trails) i udviklingen af faciliteter og rammer for at indfri brugernes ønsker og behov. De internationale mærkningsordninger er desuden internationalt kendt og accepterede, og deri ligger implicit en markedsføring og et kvalitetsstempel, som sikrer flere internationale gæster.

Spørgsmålet er altså ikke, om der kommer flere turister, men hvor mange, hvortil bør tilføjes, at det skal overvejes hvor mange det er ønskeligt der kommer ud i Ribemarsken, før naturen, miljøet, lokale borgere og ikke mindst turisterne selv synes der er for mange.

Projektliste 2021 – Trafiksikkerhedsfremmende foranstaltninger

	Lokalitet	Løsningsforslag	Politiregistrerede uheld [2015-2019]	Skadestueuheld [2017-2020]	Heraf personskadeuheld	Utryghed	Lette trafikanter	Skolevej	Særlig uheldsbelastet strækning	Omkostning [1000 kr]	Besparelse i personskade	Samfundøkonomisk besparelse (excl velfærdstab) [1000 kr]	Samfundøkonomisk fortløeneste pr. investeret krone	Foreslået til udførelse i 2021 [X]	Postnr.
101	Kurveholmen/Dagmarsgade	Der etableres to bump på strækningen før og efter tilslutningen af kurveholmen, så hastigheden afpasses. Alternativ løsning skal findes, da det er en brolagt strækning.	3	1	1		X			900	0,28	786,1	0,9		6760
102	Brorsønsvej	Etablering af bump ved stikrydsningen.	0	0	0	X	X			120	0	0,0	0,0		6760
103	Holmevej/Stampemøllevej/Damvej/Sønderports-gade	Hævet flade	0	0	0	X				550	0	0,0	0,0		6760
104	Skyttevej	Stikrydsningen ved Riberhus privatskole forsynes med ny og forbedret belysning. Skolen oplever, at bumpet er mørkt. En måling viser dog, at lysstyrken følger anbefalingen.	0	0	0	X	X	X		30	0	0,0	0,0		6760
105	Farupvej ved campingpladsen	Der etableres hastighedsdæmpning/krydsningsikning ved campingpladsen.	0	0	0	X	X			200	0	0,0	0,0		6760
106	Farupvej	Der sættes pullerter op for at sikre de fodgængere der benytter flisearealet som forto. Der laves en overkørsel i krydset Farupvej/Jemkærvej.	0	0	0	X				250	0	0,0	0,0		6760
107	Bjerrumvej, Ribe	2 minus 1 vej	0	0	0	X	X			350	0	0,0	0,0		6760
108	Obbekjærvej/Kalvslundvej, Obbekjær	Der trafiksaneres. LR mener der bør etableres buslomme.	2	0	0	X				650	0,58	1628,4	2,5		6760
109	Egebækvej/V. Vedsted Vej, Egebæk-Hviding	Hævet flade	0	0	0	X	X	X		500	0	0,0	0,0		6760
110	Rønnevej i Egebæk-Hviding	Etablering af en hastighedsdæmpende foranstaltning.	0	0	0	X				120	0	0,0	0,0		6760
111	Stavnagervej, Varming	Der etableres bump ved bytavlen i Varming	0	0	0	X				200	0	0,0	0,0		6760
112	V Vedsted Vej, Vester Vedsted	Hastighedsdæmpning ved stikrydsning ud for nr. 84 og 92	0	0	0	X	X			120	0	0,0	0,0		6760
113	V Vedsted Vej, Vester Vedsted	Byport med bump og belysning	0	0	0	X				250	0	0,0	0,0		6760
114	V Vedsted Vej, Vester Vedsted	Forbedret krydsning, hvor cykelstien skifter side ud for nr. 58	0	0	0	X	X			100	0	0,0	0,0		6760
115	Okholmvej, Vester Vedsted ved Vadehavsentret	Byport med bump og belysning	0	0	0	X				250	0	0,0	0,0		6760
116	V Vedsted Byvej/kløvsvej/Degnetoftevej, Vester Vedsted	Hævet flade, da skolebørn står af og på bussen her	0	0	0	X	X			500	0	0,0	0,0		6760
117	Strengvej, Lustrup	Trafiksanering med hastighedsdæmpning fra Lustrupvej til bytavlen mod syd.	1	0	0					240	0	0,0	0,0		6760
118	Roagervej, Roager	Etablering af dobbeltsidet forto med belysning fra LI. Roagervej til forsamlingshusgrunden ved Klubvej.	0	0	0	X	X			1200	0	0,0	0,0		6760
119	Roagervej, Roager	Der etableres bump umiddelbart nord for busholdepladsen ved Klubvej således, at der sikres en lav hastighed ud for	0	0	0	X	X			120	0	0,0	0,0		6760

Ribe, den 10. december 2020.

Borgmester Jesper Frost Larsen
Udvalgsformand Søren Heide Lambertsen

Trafik- og parkeringsforholdene i Ribes bykerne

Lokalråd Ribe Midt har på sit møde den 26. november drøftet forslaget fra Ribe Bykernes Beboerforening, omkring Trafik- og parkeringsforholdene i Ribes bykerne.

Vi er enig med Udvalget i, at 2020 har været et år med mange forstyrrelser af trafikken i Ribe.

Derfor er 2020 ikke et retvisende udgangspunkt for drøftelser af ændringer af trafik- og parkeringsforholdene i Ribes bymidte.

Vi foreslår derfor, som Udvalget, at 2021 bør anvendes til at foretage forskellige tællinger og forsøg. Dermed kan der skaffes et reelt grundlag til at komme med endelige forslag til ændringer i trafik- og parkeringsrestriktioner i Ribes bykerne.

I Ribe har der været tradition for, at man, som baggrund for væsentlige ændringer i trafik- og parkeringsreglerne, har nedsat en trafikarbejdsgruppe bestående af interessenter blandt byens foreninger og øvrige interessenter.

Trafikarbejdsgruppen har tidligere set på forskellige forslag, vejledt forvaltningen og er kommet med forslag, som forvaltningen efterfølgende har forelagt til politisk behandling.

Vi skal foreslå, at vi genoptager denne gode tradition, og starter med at afholde det 1. møde i en trafikarbejdsgruppe allerede i januar eller februar måned, 2021.

Trafikarbejdsgruppen kan drøfte problemstillingerne, forslag til løsninger, samt rådgive i forbindelse med tællinger og andet som kan foretages i 2021.

Det er vigtigt, at Trafikarbejdsgruppen er bredt sammensat.

Vi mener ikke at drøftelserne om trafik- og parkeringsforholdene i Ribes bymidte bør afvente det årlige møde med Teknik- og Byggeudvalget, da vi risikerer at det, som i år, først kan afholdes senere på året, og så vil megen god tid være spildt. Det haster med at få skabt ro om forholdene i bykernen til gavn for forretningslivet, beboere, brugere og turisterne.

Et konkret tiltag til forbedring af forholdene Lokalrådet flere gange har rejst overfor Trafik og Byggeudvalget er, at ændre på Dagmarsgades forløb ved Kurveholmen. Dette forslag bør udføres snarest muligt.

Med venlig hilsen
p.v.a
Lokalråd Ribe Midt

Niels Frederiksen
Formand

Ribe, den 8. april 2021

Esbjerg Kommune
Trafik & Byggeri

Trafik- og parkeringsforholdene i Ribes middelalderlige bymidte.

Borgmester Jesper Frost Rasmussen skrev den 1. november 2020 til Ribe Bykernes Beboerforening: *"at kommunen ønsker at afvente et normalt år inden en vurdering af, om der er behov for at begrænse trafikken i Ribes bykerne i forhold den nuværende situation."*

Baggrunden for dette var de at der var i gang renoveringen af Sønderportsgade og etableringen af den elektroniske parkeringshenvielse.

Lokalrådet er enig med Esbjerg Kommune i, at der skal være et så retvisende udgangspunkt som muligt for at træffe beslutning om hvordan trafik- og parkeringsforholdene bedst kan tilrettelægges.

Vi vil derfor opfordre Kommunen til, i sommeren 2021, at lave trafiktællinger mv. på samme tidspunkter og steder som de trafiktællinger, der blev gennemført i 2017, hvor der ikke var særlige trafikale tiltag (0-situation), og i 2018, hvor Dagmarsbroen var lukket (beskrevet i Vej & Parks udaterede notat om trafikale konsekvenser af spærring af Dagmarsbroen i Ribe).

Hermed vil de tidligere trafiktællinger blive suppleret med tællinger i 2021, hvor den elektroniske parkeringshenvielse er i fuld funktion.

Herefter vil der være et godt, faktuel datagrundlag for en vurdering af et evt. behov for yderligere trafikbegrænsende tiltag i Ribes bykerne.

Lokalrådet er opmærksom på det kommende vejarbejde på Rosenalle mv. Vi synes dog ikke at arbejdet vil kunne påvirke en vurdering af effekten af den elektroniske parkering i den middelalderlige bykerne. Skulle der mod forventning være en mindre effekt, vil det givet være mindre trafik i bykernen og dermed til "fordel" for den elektroniske parkering.

Lokalrådet har tidligere foreslået, at der - som der har været tradition for i samarbejdet mellem kommunen og byen - nedsættes en trafikgruppe med repræsentanter fra Vej & Park, Ribe Handel, Lokalrådet og Ribe Bykernes Beboerforening. Vi foreslår, at Trafikgruppen får opgaven: Med udgangen af 2021, at fremkomme med forslag til løsninger, der kan forbedre trafik- og parkeringsforholdene i Ribe midtby til gavn for beboere, forretningsdrivende og turister.

Vi har ikke fået svar på, om der bliver nedsat en "Trafikgruppe". Det vil vi naturligvis gerne have.

Tilsyneladende uden sammenhæng med borgmesterens udmelding om, at afvente ændringer indtil "et normalt år" er Lokalrådet fornyligt blevet kontaktet af en medarbejder fra Vej & Park om konkrete forslag til forenkling af skiltningen i byen. Det er hensigtsmæssigt af se på skiltningen.

Vi finder det dog ikke hensigtsmæssigt at bruge kræfter på denne opgave, før der er fundet en overordnet plan til forbedring af trafik- og parkeringsudfordringerne i Ribe.

I medarbejderens oplæg til ændrede parkeringsregler/skiltning indgår der et forslag om at fjerne skiltningen "Gågadezone med kørsel tilladt".

En ophævelse af gågadezonen (og dermed bevarelsen af den nuværende skiltning) vil have den store ulempe, at færdslen derefter er på bilernes betingelser, og ikke, som nu, på de bløde trafikanters betingelser.

Lokalrådet er naturligvis af den opfattelse at gågadezonen er et væsentligt element, også i den kommende plan til forbedring af trafik- og parkeringsforholdene i midtbyen.

Ribe 21-3-2021

Til Esbjerg Kommune, politikere og forvaltning.

Vedrørende trafikale problemer omkring rundkørslen Nørremarksvej/Obbekjærvej i Ribe.

I forlængelse af en gruppe borgeres henvendelse af d. 18-3-2021- og forud for et planlagt møde d. 22-3-2021 har der dags dato været afholdt et uformelt møde, hvor de omtalte problemer er drøftet, og hvor man enedes om at stille følgende forslag til afhjælpning.

Baggrunden er, at der sker for mange ulykker, ligesom der dagligt er farlige trafiksituationer i og omkring rundkørslen, hvilket gør det utrygt at færdes i området, både for beboerne og de mange skolebørn, der benytter cykelstierne.

Siden Sportsvej er åbnet for gennemgående trafik er trafikintensiteten øget voldsomt på både Obbekjærvej og Nørremarksvej. Efter udbygning af Fritidscentret, etablering af Europas længste legeplads og en udvidelse af Klostermarken må det forventes, at trafikpresset øges yderligere.

Problemet er primært at der køres for stærkt frem til rundkørslen, hvilket påvirker trafikikkerheden ikke bare i rundkørslen, men i høj grad også for beboerne langs de to veje.

Vi har derfor følgende forslag trafikregulering i området.

- At det etableres autoværn omkring rundkørslen, således at de omkring boende ikke skal leve i frygt for vildfarne biler i haven, eller endnu værre inde i husene.
- At der etableres kantsten langs Obbekjærvej, således at cyklister adskilles tydeligere fra biltrafikken, samt at biler forhindres i at benytte cykelstien til "indenoms" overhalingsbane.
- At der anlægges "Bump" som hastigheds dæmpning.
  - To "bump" på Obbekjærvej, en før og en efter afkørslen til Sportsvej, således hastigheden sænkes før trafikanterne passerer viadukten, hvor oversigtsforholdene er dårlige.
  - Et "Bump" på Nørremarksvej ved vandværket og et syd for rundkørslen ind mod Ribe.
- At der etableres en tydeligere skiltning for trafikanter der kommer fra øst ad Obbekjærvej. Som det er nu, er det først når man har passeret viadukten, man fornemmer på omgivelserne at det er bymæssigt område, og så er det for sent at lette speederen. En tydelig skiltning, eventuelt med 40 km. begrænsning, fra afkørslen til sportsvej og frem til rundkørslen, så trafikanterne bliver opmærksomme på at de nu kører i en By, vil sikkert få flere til at sænke farten.

På vegne af beboere langs Obbekjærvej og Nørremarksvej Ribe.

Forslag fra Lokalråd Ribe Midt til cykelstiforløb.

1.

Cykelsti der forbinder Degnevej med Bjerrumvej.

Vestkystruten der går fra grænsen til Skagen, har efter Vester Vedsted først en forbindelse ud til vadehavet nord for Ribe.

Med den forslåede stiforbindelse, vil man frem for at skulle ind omkring Ribe, kunne køre direkte ud til Kammerslusen, og videre nordpå på bæremevejene.

Hovedparten af den foreslåede forbindelse eksisterer i dag som markvej, dog skal der etableres en bro over et afvandingsløb.

2.

Cykelsti langs Haulundvej.

Haulundvej er en smal vej. Dagligt, især i godt vejr, nyder utroligt mange cykel, løbe- eller gåture langs vejen. Når det er turistsæson intensiveres dette, grundet Storkeøens mange overnattende gæster. Vi oplever, at der opstår flere farlige situationer når biler i høj fart og gående/cyklister passerer hinanden på den forholdsvis smalle vej.

En yderligere trafikmæssig risikofaktor, er de mange biler der periodevis holder parkeret langs vejens kolonihaver, der sammen med vejens sving nedsætter de bløde trafikanternes sikkerhed. Trafikanterne har da kun en smal rabat at træde ud på.

En løsning kunne være en cykel/gåsti eller som alternativt en 2-1 vej.

